

Ungdomspolitik for nutidens unge i fremtidens samfund. Sådan lød titlen på det ungdomspolitiske udspil, regeringen søsatte i 1997.

Og meget er sket siden da. Ikke blot på grund af de særlige initiativer, der er taget som led i den sammenhængende ungdomspolitik. En lang række af de reformer og øvrige indsatser, som regeringen har lanceret siden 1997, tager udgangspunkt i de udfordringer, unge står over for.

Embedsmandsudvalget - Det tværministerielle Ungdomsudvalg - gør i dette hæfte status på regeringens ungdomspolitiske arbejde gennem de seneste år. Samtidig skitseres regeringens planer for de kommende års ungdomspolitiske indsats.

Regeringens ungdomspolitik - status og perspektiver

Regeringens ungdomspolitik - status og perspektiver

Regeringens Ungdomsudvalg:

består af følgende ministre:

Arbejdsministeren, By- & Boligministeren, Finansministeren, Indenrigsministeren, Justitsministeren, Kulturministeren, Socialministeren, Sundhedsministeren og Undervisningsministeren.

Undervisningsministeren har formandskabet for udvalget.

Herunder er nedsat et embedsmandsudvalg:

Det tværministerielle Ungdomsudvalg

- bestående af embedsmænd fra de respektive ministerier.

Det kriminalpræventive Råd deltager som særlig sagkyndig.

Undervisningsministeriet har formandskabet for udvalget.

Regeringens Ungdomsudvalg/Det tværministerielle Ungdomsudvalg skal med afsæt i regeringens ungdomspolitik fremme forudsætningerne for et godt ungdomsliv med perspektiv for alle unge. Udvalgene skal arbejde for at sikre en koordinering af den fremtidige ungdomspolitiske indsats på tværs af ministerierne.

Denne publikation er fra Det tværministerielle Ungdomsudvalg.

Publikationen indeholder en status på de seneste års ungdomspolitiske arbejde samt en skitsering af de kommende års ungdomspolitiske indsats. En sådan rapportering skal ifølge udvalgets kommissorium udarbejdes med to til tre års mellemrum.

Regeringens ungdomspolitik - status og perspektiver

Det tværministerielle Ungdomsudvalg

Regeringens ungdomspolitik - status og perspektiver

Redaktion: Mette Mejlvang Sørensen, Uddannelsesstyrelsen
Produktion: Werner Hedegaard, DEL

Omslag og grafisk tilrettelæggelse: Malchow A/S, Ringsted

1. udgave, 1. oplag, maj 2000: 5500 stk.

ISBN 87-603-1744-2

ISBN (WWW) 87-603-1746-9

Udgivet af Undervisningsministeriet, Uddannelsesstyrelsen,
Området for erhvervsfaglige uddannelser

Bestilles (UVM 7-313) hos:

Undervisningsministeriets forlag

Strandgade 100 D

1401 København K

Tlf. nr. 3392 5220

Fax nr. 3392 5219

E-mail: forlag@uvm.dk

eller hos boghandlere

Repro og tryk: Malchow A/S, Ringsted

Trykt med vegetabiliske trykfarver på 100% genbrugspapir

Printed in Denmark 2000

I de fem artikler i del III er forfatternes egen tegnsætning anvendt.

Forord

Ungdomspolitik for nutidens unge i fremtidens samfund. Sådan lød titlen på det ungdomspolitiske udspil, regeringen søsatte i 1997.

Med afsæt i ti målsætninger og en vifte af ungdomspolitiske initiativer slog regeringen fast, at Danmarks unge har fast plads på den politiske dagsorden.

Og meget er sket siden da. Ikke blot på grund af de særlige initiativer, der er taget som led i den sammenhængende ungdomspolitik. En lang række af de reformer og øvrige indsatser, som regeringen har lanceret siden 1997, tager udgangspunkt i de udfordringer, unge står over for.

Men samfundet er i hastig forandring. For at sikre en tidssvarende ungdomspolitik, der kan understøtte visionen om et godt ungdomsliv med perspektiv for alle unge, er det nødvendigt konstant at revurdere og udvikle de ungdomspolitiske målsætninger og samtidigt se på, hvordan disse bedst nås.

Denne publikation er udarbejdet af embedsmandsudvalget - Det tværministerielle Ungdomsudvalg. Efter kommissoriet skal dette udvalg med to til tre års mellemrum afreportere, og i denne publikation gøres status for de seneste års ungdomspolitiske arbejde, og samtidig skitseres de kommende års indsats.

Publikationen er inddelt i tre dele. Del I gør status for, hvordan regeringens initiativer har medvirket til at opfylde de ti ungdomspolitiske målsætninger. De erfaringer, der er gjort siden 1997, skal blandt andet inspirere til at bringe ungdomspolitikken endnu videre. Del II omhandler regeringens planer for de kommende års ungdomspolitiske indsats. Den sidste del III består af en række artikler skrevet af eksperter og personer med stor indsigt i ungdomsanliggender. Hver især giver de

deres bud på, hvad en tidssvarende ungdomspolitik skal omfatte.

Disse bidrag er beregnet på at sætte regeringens ungdomspolitik i perspektiv. Det skal bemærkes, at meninger og synspunkter i bidragene står for forfatterens egen regning.

Det tværministerielle ungdomsudvalg:

Arbejdsministeriet

Fuldmægtig Anne Marie Jensen

By- & Boligministeriet

Fuldmægtig Henriette Qvist

Finansministeriet

Fuldmægtig Søren Wille Jensen

Indenrigsministeriet

Fuldmægtig Helene Urth

Justitsministeriet

Fuldmægtig Christine Aaris Petersen

Kulturministeriet

Fuldmægtig Peter Navntoft

Socialministeriet

Souschef Grete Hansen

Sundhedsministeriet

Fuldmægtig Hanne Nielsen

Undervisningsministeriet

Direktør Roland S. Østerlund (formand)

Kontorchef Jakob Wandall (næstformand)

Fuldmægtig Mette Mejlvang Sørensen (sekretariat)

Fuldmægtig Jette Stegmann

Konsulent Niels Chr. Andersen

Det kriminalpræventive Råd

Souschef Birgit Sommer

Maj 2000

Indhold

5 Forord

8 Indledning

11 DEL 1 - Status for det ungdomspolitiske arbejde

- 11 1. Indflydelse og ansvar til alle unge
- 14 2. Uddannelse til alle unge
- 16 3. Fuld beskæftigelse til unge
- 17 4. Internationale kvalifikationer
- 19 5. Ung adgang til informationsteknologi
- 21 6. Styrket vejledning og rådgivning
- 22 7. Fodfæste i tilværelsen
- 27 8. Velfungerende boligområder
- 28 9. Kulturel mangfoldighed
- 29 10. Viden om unge

32 DEL 2 - De kommende års ungdomspolitiske indsats

- 33 1. Et godt og selvstændigt ungdomsliv
- 37 2. Kvalificering til voksenlivet
- 40 3. Unge som aktiv ressource

43 DEL 3 - Eksterne artikelbidrag om tidssvarende ungdomspolitik

- 44 Birgitte Simonsen: De nye unge og det traditionelle demokrati
- 53 Sven Mørch: De kompetente unge
- 66 Jimmie Gade Nielsen: En tidssvarende ungdomspolitik
- 78 Dansk Ungdoms Fællesråd: Den centrale ungdomspolitik i år 2000
- 90 Jørgen Brems: Udfordringer til ungdomspolitikken
- 99 Bilag 1: Målene i regeringens ungdomspolitik
- 101 Bilag 2: Kommissorium for udvalgsarbejde om en sammenhængende ungdomspolitik

Indledning

Og hvorfor skal regeringen så overhovedet beskæftige sig med ungdomspolitik? Er ungdom ikke bare en aldersbetinget plage, som langt de fleste vokser fra?

Historisk set er “ungdommen” et nyt fænomen. Går man blot 50 år tilbage i tiden, blev unge betragtet som store børn eller ufærdige voksne. Den umodne generation, der skulle bøje sig for de ældres livserfaringer - og ellers vente pænt på deres besøgstid.

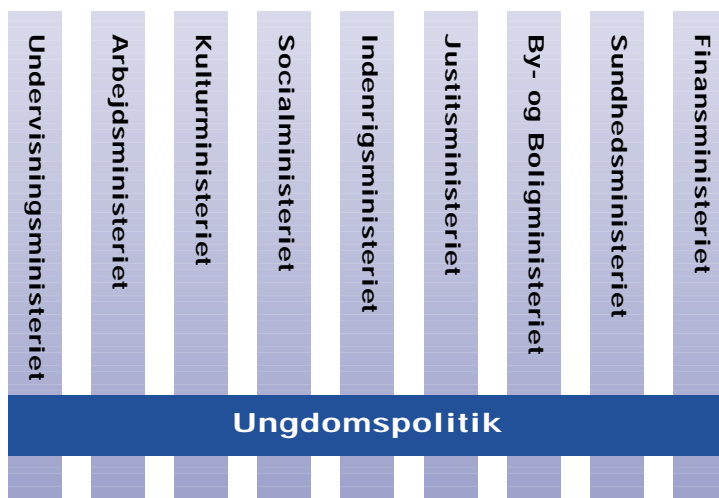
Sådan er det ikke længere.

I dag bliver unge regnet for fremtidens fundament. Den guld-randede generation, der skal klare fremtidens udfordringer - og som skal rustes dertil. Og det gøres ved at give unge de bedste udviklingsbetingelser - mulighed for den enkelte unge til at folde sit potentiale helt ud.

Men det er ikke den eneste årsag til, at samfundet bør skabe optimale forhold for unge. Lige så vigtigt er det at se unge som en ressource i sig selv. En kraftreserve af særlig kreativitet og engagement, som samfundet kan blive langt bedre til at realisere.

Akkurat som unge selv er ungdomspolitik en størrelse, der er svær at sætte i bås. Ser man ud over Europa, er der lige så mange forskellige fortolkninger af ungdomspolitik, som der er lande. En del heraf har deciderede ungdomsministerier. Her i landet har undervisningsministeren ansvaret for koordineringen af ungdomspolitikken, fordi uddannelse er den største fællesnævner for unge. Regeringens Ungdomsudvalg er det forum, hvori ungdomspolitikken udvikles og koordineres.

Sektorpolitikker

Den danske opfattelse er altså, at ungdomspolitik handler om at tænke på tværs af sektorer for at skabe sammenhæng mellem systemerne - set fra de unges vinkel - med det formål at skabe rammerne for et godt ungdomsliv og sikre gode fremtidsmuligheder med perspektiv for alle unge. Det betyder, at alle politiske forhold, der påvirker de unges nutid og fremtid, i princippet hører til på den ungdomspolitiske dagsorden.

Denne brede - og noget abstrakte - forståelse af ungdomspolitik skærer tværs gennem alle sædvanlige sektoropdelinger, hvilket kan gøre ungdomspolitiske spørgsmål svære at håndtere. Forståelsen stiller nemlig krav til regeringen om at indtænke den ungdomspolitiske dimension i de generelle bestræbelser for bedre sundhed, uddannelse, arbejdsvilkår, boliger, sociale sikkerhedsnet m.v. Og forståelsen kræver vilje til at koordinere den ungdomspolitiske indsats, så der sikres både sammenhæng og synergi.

Viljen er tilstede i den danske regering. Der er lang tradition for ungdomspolitik i Danmark, men i mange år har det først og fremmest været betragtet som et anliggende for den frivillige

sektor. Det var først i 1997, at regeringen formulerede en egentlig sammenhængende ungdomspolitik. Det ungdomspolitiske udspil bygger på et sæt værdier for, hvilken betydning unge skal tillægges, og hvilke kompetencer unge bør udrustes med.

For at nå det overordnede mål - at alle unge skal have mulighed for en indholdsrig ungdom, der kvalificerer til en selvstændig og perspektivrig tilværelse med aktiv deltagelse i samfundsudviklingen - blev ti målsætninger formuleret. (se bilag 1). Formelt er der ikke noget hierarki i målsætningerne, men det er der i praksis:

De ti målsætninger

Den grafiske fremstilling af de ti målsætninger illustrerer, at unges indflydelse og ansvar er den overordnede målsætning, der fungerer som overligger for de øvrige søjler. Hele det ungdomspolitiske hus bygger på et fundament af viden om unge.

Status for det ungdomspolitiske arbejde

Unge vilkår er en foranderlig størrelse, der udvikler sig i takt med samfundet som helhed. De ti ungdomspolitiske målsætninger formuleret i 1997 blev fulgt op med en bred vifte af ungdomspolitiske initiativer, som alle skulle fremme målenes opfyldelse.

Men tiden har ikke stået stille. Den samfundspolitiske virkelighed har udviklet sig og på flere områder endda overhalet de oprindelige initiativer. En status på regeringens ungdomspolitiske arbejde kan derfor ikke nøjes med at se på effekten af de initiativer, der blev taget i forbindelse med det ungdomspolitiske udspil. Status må suppleres med de centrale ungdomsrettede reformer og indsatser, regeringen i øvrigt har stået for samt faktorer i den samfundsmæssige udvikling, der selvstændigt har påvirket unges vilkår.

1. Indflydelse og ansvar til alle unge

Demokratisk engagement og sindelag er ikke noget, man er født med, men noget man skal tilegne sig. Folkeskolen spiller en central rolle. Her trænes færdighederne, der udgør værktøjet i et moderne demokratisk samfund. Man lærer at læse og skrive, at samarbejde, og i samfundsfag lærer man om grundloven, og om hvordan det repræsentative demokrati fungerer. Men ét er søkort at forstå, et andet skib at føre. Først gennem reel deltagelse i beslutningerne bliver unge fortrolige med demokratiets spilleregler. Kun ved at gøre det i praksis lærer man at forhandle og træffe valg i et forpligtende fællesskab med plads til forskellige holdninger og meninger. Skal unge lære at værdsætte de demokratiske værdier, skal de også opleve at have reel indflydelse på deres omgivelser. De skal kunne påvirke deres skolegang, arbejdsvilkår, fritid og fremtidsmuligheder.

Uddannelsesinstitutionerne er blandt de vigtigste steder for

læringen af demokratiske værdier. Her formes unges forventninger til fremtiden, og her trænes kompetencerne, der fordres af aktive samfundsborgere. Som et led i det ungdomspolitiske udspil fremlagde regeringen i 1998 en redegørelse til Folketinget om det repræsentative demokrati i uddannelsessystemet. Og siden er det gået stærkt. Folketinget har nu vedtaget et lovforslag, der - på tværs af uddannelsesområder - skal sikre elever og studerende formel repræsentation i centrale råd og udvalg og dermed formel indflydelse på overordnede uddannelsespolitiske beslutninger. Samtidig bliver demokratisk kompetence løbende indskrevet i formålsparagrafferne for en lang række uddannelser. Initiativerne bidrager til opfyldelse af FN's konvention om barnets rettigheder, der blandt andet omhandler støtte til børn i at udtrykke sig.

Elevansvarlighed og demokrati er også et af indsatsområderne i Udviklingsprogrammet for Fremtidens Ungdomsuddannelser, som et enigt folketing vedtog i 1999. Målet er at styrke elevernes forudsætninger og muligheder for at tage ansvar og deltage i skolens demokratiske beslutningsprocesser. Og her tænkes ikke blot på de større beslutninger fælles for hele skolen. Også udvikling og fornyelse i de daglige arbejdsformer skal sikre og opmuntre til, at eleverne tager ansvar for deres egen læring.

Unge opfattelse af demokrati er under forandring og for at understøtte en positiv udvikling, er der taget en række initiativer. Heriblandt kan nævnes et par stykker: For at sikre en udvikling af demokratiet i både uddannelsessystemet og ungdomsorganisationerne øremærkede regeringen i 1998 og 1999 midler til demokratiprojekter. Desuden har regeringen besluttet at etablere Det Internationale Akademi for Uddannelse og Demokrati. Akademiet skal sætte fokus på, hvordan uddannelse - ikke bare på etablerede skoler, men også i frivillige foreninger - kan gøre unge til aktive og deltagende borgere.

Danmark har en lang og rig tradition for, at unge er engagerede i foreningslivet, og mange ungdomsorganisationer arbejder målrettet med at styrke værdier som engagement, ansvarlighed

og kulturelt fællesskab. Regeringen har støttet en kampagne, "Medbestemmelse Nu", som er målrettet klubmedlemmer i alderen 14-18 år. Erfaringerne herfra viser, at unge er mere end villige til at tage del i beslutningerne og ansvaret, der følger. Men det skal vel at mærke være beslutninger om emner, der vedrører de unges liv, idéer og tanker.

Citat: "Medbestemmelse skal ikke være noget, vi leger. Hvis det ikke er reelt, så glem det!" (ung deltager i kampagnen "Medbestemmelse Nu").

Unge demokratiske indflydelse i idrætsforeningerne

Knap halvdelen af alle unge mellem 15 og 19 år er i dag medlem af en idrætsforening. Udviklingen viser dog tydelig tendens til, at unge fra 17-års alderen forlader foreningerne. Det betyder, at mange dribler udenom den oplagte mulighed for at blive involveret i foreningsarbejdet - og derfor ikke tager del i de demokratiske processer, der foregår i foreningslivet. Flere forskningsprojekter har forsøgt at finde forklaringen bag den negative udvikling. Stigende krav til unge i forbindelse med uddannelse og lønnede fritidsjob er en del af forklaringen. Mange unge mener også, at foreningens opmærksomhed og opmuntring daler, hvis man ikke er et talent. Flere ledere i idrætsforeningerne erkender, at de gør for lidt for at aktivere de unge i foreningens indre liv, og at det ofte bunder i manglende tillid til, at de unge vil og kan tage ansvar. Ifølge de to hovedorganisationer på idrætsområdet, Danmarks Idræts-Forbund og Danmarks Gymnastik- og Idrætsforeninger er der stort behov for holdningsbearbejdning blandt nuværende ledere i idrætsforeningerne. Med kampagner forsøger DIF og DGI at rekruttere unge og fremme deres engagement i foreningsdemokratiet herunder unge med indvandrer-/flygtningebaggrund.

2. Uddannelse til alle unge

Uddannelse spiller en afgørende rolle for, at unge kan vokse op og klare sig som hele og selvstændige mennesker. Regeringen er nået et godt stykke af vejen mod målene om, at mindst 95% af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse og 50% en videregående uddannelse. I dag går 83% af en ungdomsårgang gennem en ungdomsuddannelse og 43% får en videregående uddannelse. Så der mangler stadig en del i, at målene er nået - og det sidste stykke af vejen er næppe det letteste.

Strategien for at få de sidste med er dels at skabe rum og fleksibilitet indenfor uddannelsesområderne til, at den enkelte elevs potentiale kan foldes ud, dels at gøre overgangene mellem uddannelserne mere smidige. Rummelighed og sammenhæng er nøgleord i uddannelsespolitikken. Udviklingsprogrammet for Fremtidens Ungdomsuddannelser blev stemt igennem Folketinget af samtlige partier i 1999. Udgangspunktet er her det enkelte menneskes ressourcer. Ved at skifte fokus fra reparation af de faglige svagheder til videreudvikling af individuelle styrkesider skal uddannelse gøres til en positiv oplevelse for så mange som muligt.

“Den ny 10. klasse” er en reform med et tilsvarende sigte. Frem for at være afslutningen på grundskolen for dem, der ikke nåede helt nok i 9. klasse, skal 10. klasse betragtes som begyndelsen på en ungdomsuddannelse. For de fleste unge er 10. klasse et afklaringsår, men det kan og skal forenes med individuelt planlagte fremskridt - såvel fagligt, personligt som socialt. Med målrettet vejledning og undervisning, der tager afsæt i en personlig uddannelsesplan, skal 10. klasse forberede og motivere unge til at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse.

Uddannelsesplaner er også et vigtigt element i “Den styrkede Vejledningsindsats”. Her sættes samtidig fokus på at involvere forældrene i øget grad, idet de erfaringsmæssigt har afgørende indflydelse på unges valg. De aftaler, der i uddannelsesplanen indgås mellem skolen og den unge - med forældrenes opbak-

ning - kan få væsentlig betydning for at få flere igennem en ungdomsuddannelse.

Under overskriften "plads til alle" satte undervisningsministeren uddannelsernes rummelighed - med særlig fokus på tilbud til unge - til debat på det årlige Sorø-møde i 1999. Som oplæg til dette møde blev der samlet op på erfaringerne på området, og resultaterne blev sammenfattet i bogen "Hvad virker?". Her blev det slået fast, at Danmark har de uddannelses-tilbud og love, der skal til, men at der skal ske en stadig udvikling af værdier, holdninger og pædagogiske principper inden for de eksisterende ungdomsuddannelser, hvis målet om uddannelse til alle unge skal opfyldes.

Reform af erhvervsuddannelserne

Erhvervsuddannelserne skal gøres mere attraktive og rummelige, så flere unge tiltrækkes, og færre unge falder fra. Erhvervsuddannelsesreform 2000 er nyskabende, hvad angår både læring og organisering. Reformen indebærer, at godt 90 indgange til uddannelserne samles til kun syv. Med færre og bredere indgange bliver det nemmere for også de uafklarede og usikre unge at orientere sig i mængden af faglige tilbud. Samtidig skal der skabes nye fleksible muligheder, så forskellige elever kan nå de samme mål på egne måder. Midlet er blandt andet personlige uddannelsesplaner, som tager hensyn til individuelle behov og forudsætninger. For de unge, som på trods af de nævnte ændringer ikke kan gennemføre en almindelig uddannelse, er der som noget nyt yderligere tilbud om at opnå en såkaldt "delkompetence". Reformen rummer to muligheder. Den ene mulighed er at gennemføre en - af de faglige udvalg defineret - afstigningsmulighed inden for en eksisterende uddannelse. Den anden mulighed er at gennemføre et individuelt sammensat forløb - som de faglige udvalg godkender - bestående af moduler eller dele af grund- og hovedforløb. Begge forløb skal give erhvervskompetence og dermed adgang til arbejdsmarkedet.

3. Fuld beskæftigelse til unge

Når et samfund rammes af arbejdsløshed, går det hårdest ud over unge, der endnu ikke har fundet fodfæste på arbejdsmarkedet. Omvendt kan økonomiske opsving særligt mærkes på statistikken over unge ledige. Målsætningen om fuld beskæftigelse for unge (en arbejdsløshed på højst 5 pct.) er næsten nået. Med en økonomisk kickstart og reformer på arbejdsmarkedet lykkedes det regeringen at få en uheldig udvikling vendt. I 1994 toppede ungdomsarbejdsløsheden med 16 pct. I 1998 var den faldet med næsten 70 pct., så ungdomsarbejdsløsheden i dag er så godt som afskaffet.

Et af regeringens vigtigste initiativer til bekæmpelse af arbejdsløsheden blandt unge var den forstærkede ungeindsats, der blev iværksat i 1996 under betegnelsen "den fremrykkede ungeindsats". Ungeindsatsen gav unge forsikrede ledige uden en erhvervmæssig uddannelse ret til uddannelse efter seks måneders ledighed - men også pligt.

Ungeindsatsen blev i januar 1999 udvidet til også at omfatte unge, der allerede har en erhvervskompetencegivende uddannelse. Det betyder, at alle forsikrede unge under 25 år i dag har ret og pligt til aktivering efter seks måneders ledighed.

Erfaringerne viser, at Ungeindsatsen i sig selv har en motiverende effekt. I stor stil finder de unge nu af egen drift et alternativ til aktiveringstilbudet, før de bliver omfattet af den lov-mæssige ret og pligt. I januar 1999 var der knap 1000 unge ledige med kompetencegivende uddannelse. Det antal faldt med 35 pct. på et halvt år, frem til juli 1999.

Virksomheders sociale ansvar

Med faldende ungdomsårgange har erhvervslivet en økonomisk interesse i, at unge får fodfæste på arbejdsmarkedet. Men virksomhederne skal også opmuntres til at tage et socialt ansvar. Socialministeriet har støttet en række projekter, hvor virksomheder yder en indsats for at få marginaliserede og ikke-forsikrede unge i job. Med projekt "øvebakken" giver Tørring-Uldum Kommune belastede unge en chance ved at kombinere en familieplejelignende anbringelse med arbejds- træning på familien Schreibers lokale møbelfabrik. I Odense kommune skal projektet "drømmen om at blive smed" illustrere, at utilpassede unge kan og vil arbejde målrettet og langsigtet, hvis blot de ser et fremtidsperspektiv heri. De unge bliver lovet en læreplads på Lindøværftet, mod at de opfylder deres del af aftalen. Hos virksomheden Falck bliver unge kontant- hjælpsmodtagere skolet og oplært af ældre medarbejdere, som ikke længere kan klare de mere krævende opgaver i virksomheden. Alle unge deltagere er nu ansat hos Falck eller i andre virksomheder, idet Falck har garanteret, at de unge kan noget. Også Grundfoss har igangsat et projekt, der skal lære udsatte unge om arbejdsmarkedets normer. Målet er at ruste de unge til beskæftigelse eller kompetencegivende uddannelse. De foreløbige erfaringer viser, at man kommer længst ved at inddrage de unges hele situation, fx også at medtænke fritiden.

4. Internationale kvalifikationer

Danmark er et lille land. Den stigende globalisering kræver, at der skues ud over den hjemlige andedam. Udenlandske kolleger eller et job uden for landets grænser er et realistisk fremtidsperspektiv for mange unge. Internet, MTV, ferierejser og sprogundervisning er med til at vende unges blik mod udlandet. Men skal valgmulighederne optimeres, må der sættes ind på at øge unges internationale kvalifikationer.

Den bedste måde at lære et lands sprog, kultur og traditioner på, er ved at være der. Udlandsophold som et led i uddannel-

sen bliver mere og mere populært, og unge benytter sig i dag af alle de muligheder, der er, herunder de tilbud der ligger i EU-programmer og nordiske udvekslingsaftaler.

Denne udvikling vil regeringen gerne støtte og har derfor medvirket til at hæve budgetterne på EU's nye programmer for uddannelse og ungdom. For at lette vejen til et udvekslings- eller studieophold i udlandet har Undervisningsministeriet primo 2000 taget initiativ til etablering af centret CIRIUS. Det nye center skal ikke blot vejlede om EU-programmerne for almen uddannelse, erhvervsuddannelse og ungdom, men også forvalte de decentrale EU-bevillinger. Yderligere er der ved årsskiftet skabt forbedrede muligheder for at få godskrevet udenlandske uddannelser. Den 3. januar 2000 åbnede Center for Vurdering af udenlandske uddannelser (CVuu), som er det centrale sted i Danmark, hvor alle - ikke mindst personer med en anden baggrund end dansk - kan henvende sig for at få en udenlandsk uddannelse vurderet i forhold til danske uddannelser. Kun ved at få godskrevet de nye kvalifikationer undgås spild og dobbeltarbejde.

Erhvervsskolerne er de seneste år gået målrettet til værks for at opbygge elevernes internationale kompetencer. I 1998 udarbejdede Undervisningsministeriet sammen med Erhvervsuddannelsesrådet en strategi- og handleplan for internationalisering af erhvervsuddannelserne. Målet er blandt andet at sætte antallet af sprogtimer i vejret. Samtidig har flere skoler indført internationale klasser, og netværk er etableret med udenlandske skoler, så både elever og lærere kan komme på udveksling. Især EU's uddannelses- og beskæftigelsesprogrammer som Leonardo, Socrates og Socialfondsprogrammerne har været med til at udbygge samarbejdet med udenlandske skoler og virksomheder.

Hvis danske unge fortsat skal tilbydes gode forhold i udlandet, må udvekslingsstuderende, der kommer til Danmark, også sikres gode forhold under deres ophold i Danmark. Mødet med udenlandske unge i Danmark fremmer desuden danske unges

kvalifikationer. I 1997 blev en lovændring derfor vedtaget, så kommunalbestyrelser nu – på opfordring fra de lokale uddannelsesinstitutioner – kan beslutte, at almene boligorganisationer og selvejende ungdomsboliginstitutioner skal stille et antal ungdomsboliger til rådighed for udvekslingsstuderende.

5. Ung adgang til informationsteknologi

Computere, Internet og andre digitale nyskabelser er i fuld gang med at revolutionere vores samfund. Teknologien ophæver geografiske og tidsmæssige grænser for kommunikation mellem mennesker, og den digitale økonomi er på vej til at ændre arbejdsmarkedet radikalt.

Skal Danmark være en førende IT-nation, er det vigtigt, at unge får adgang til informationsteknologi. Regeringens mål er, at der i år 2003 på landets skoler er en nyere computer for hver 5.-10. elev. I samarbejde med Undervisningsministeriet gennemførte Kommunernes Landsforening i efteråret 1999 en undersøgelse af IT-situationen i de danske folkeskoler. Undersøgelserne viser, at antallet af computere er stærkt stigende, og at der allerede i 1999 er en nyere computer pr. 10,8 elev. Målet forventes dermed nået.

På landets gymnasier og 2-årige hf-kurser var der i 1999 6,6 elev pr. computer, mens 9,6 elever måtte deles om en nyere computer. Og på erhvervsskolerne var der i 1999 kun 2,6 elev pr. pc, hvoraf 92% har adgang til Internettet.

Men IT-adgang handler ikke kun om mængden af bits og bytes. Mindst lige så vigtig er adgangen til de kompetencer, der kræves for at kunne begå sig i det digitale univers. I 1998 leverede Undervisningsministeriet en handlingsplan for informations- og kommunikationsteknologi i uddannelsessystemet. Planen, der rækker frem til 2003, har blandt andet som mål at undersøge IT's betydning for fagenes indhold, metode, didaktik, evalueringsformer og fagrækkens sammensætning.

En række pædagogiske tjenester har også set dagens lys på

Internet. Blandt andet Fagenes Infoguide, Skolernes Database-service, den Elektroniske Markedsplads for Undervisning samt SkoleKom. Desuden har Undervisningsministeriet deltaget i en række projekter som fx Poseidon, Janus, Banebryderprojektet og Den Elektroniske Skole, som har anvist nye veje for integration af IT i undervisningen.

Oprettelse af medieskoler

Som led i Folketingets mediepolitiske aftale blev der i 1997 etableret et 4-årigt forsøg med medieskoler. I halen blev bundet en forsøgspulje på 20 mio. kr., som kan søges af indehavere af tilladelse til lokal radio- og fjernsynsvirksomhed samt medieværksteder. Formålet er at give især børn og unge mulighed for at lære om de elektroniske medier. Medieskolerne skal have en tæt forbindelse til eksisterende stationer, hvilket giver deltagerne mulighed for at gå i luften med deres udsendelser. En midtvejsevaluering af forsøget igangsæt af Kulturministeriet i 1999 peger på en række gode erfaringer. For de fleste deltagende institutioner har forsøget med medieskoler haft afgørende betydning for, at nye aktive er blevet involveret i institutionernes daglige arbejde. Samtidig er kvaliteten blevet forbedret og institutionernes berøringsflade med nye og vigtige samarbejdsparter er i væsentlig grad blevet udbygget. Endelig peger evalueringen på, at de enkelte medieskoler gennem en målrettet erfaringsudveksling omkring f.eks. mediepædagogik og eksternt samarbejde kunne styrke deres virksomhed.

Unge adgang til IT sker ikke kun på skolerne. Over halvdelen af alle hjem har i dag en nyere computer stående, og undersøgelser viser, at unge her i stigende omfang sætter sig ved skærmen for at spille, læse lektier, søge informationer eller chatte med vennerne. For at forebygge udviklingen af et teknologisk A- og B-hold, er det afgørende, at også unge, der ikke kommer fra et hjem med pc, kan komme til tasterne i det offentlige rum. Ungdomsklubber og netcafeer er blandt mulig-

hederne, men især bibliotekerne kan komme til at spille en central rolle.

Bibliotekssektoren er i disse år inde i en voldsom omstilling som følge af den informationsteknologiske udvikling. På regeringens plan står en ny lov, der i år 2000 giver folkebibliotekerne bedre rammer for at løse deres informations- og kulturpolitiske opgaver i informations- og videnssamfundet. Blandt andet skal folkebibliotekerne blive forpligtet til at give adgang til Internettet og til at udlåne eksempelvis CD-ROM'er.

6. Styrket vejledning og rådgivning

Ungdomslivet er i dag præget af flere valgmuligheder end nogen sinde før. Det betyder, at unge ofte og på et tidligt tidspunkt bliver stillet over for valg, der er afgørende for deres fremtid, arbejdsliv og karriere. De fleste unge tager valgene som en udfordring, men for uafklarede unge eller unge, der én gang har valgt forkert, kan det være vanskeligt at komme på "rette" spor.

For alle unge mellem 16 og 19 år er den kommunale ungdomsvejledning et tilbud. Som den eneste vejledningsordning har Ungdomsvejledningen pligt til at opsøge de unge, som ikke er omfattet af anden vejledning, og er således et særligt sikkerhedsnet for unge, som dropper ud af skolen, kvitter deres job eller på en anden måde befinder sig i en usikker situation. Ungdomsvejledningen er i de fleste kommuner gennem de seneste år blevet strammet op. Regeringen har blandt andet formuleret en række mål og principper, som kommunerne kan bruge i deres konkrete arbejde. Det har ført til, at en lang række kommuner nu har fået konkretiseret og synliggjort deres arbejde med ungdomsvejledning, herunder har en del udvidet målgruppen til at omfatte unge op til 25 år.

Uddannelsesplaner er et af Ungdomsvejledningens nye midler, når unge skal guides via egentlig uddannelse eller kurser m.v. frem mod arbejdsmarkedet. For unge, som enten ikke er kommet i gang med en uddannelse eller er faldet fra, er det en vig-

tig vejlederopgave at gøre valgmulighederne mere overskuelige og hjælpe den unge til at skabe sin egen helt konkrete "køreplan" for sit videre liv.

For at ingen unge bliver tabt i en overgangsfase, har regeringen arbejdet for, at alle unge ved uddannelsesskift udarbejder sådanne uddannelsesplaner. Arbejdet med uddannelsesplaner trækker på erfaringer fra blandt andet egu, produktionsskolerne og den fri ungdomsuddannelse, hvor "planerne" har været en del af uddannelsen siden 1995. Uddannelsesplanerne er allerede blevet indarbejdet i 10. klasser, og de er et centralt element i reformen af erhvervsuddannelserne.

7. Fodfæste i tilværelsen

Alle unge skal kunne gå gennem ungdomsårene uden de helt store skrammer. For nogen - og det er heldigvis langt størstedelen - går vejen uden om de store problemer. Men nogle har brug for en særlig håndsrækning for at finde fodfæste i tilværelsen.

Socialministeriet har iværksat en lang række initiativer for at støtte særligt udsatte unges overgang til voksenlivet. Med initiativerne forsøger man at hjælpe unge med at opbygge netværk og finde frem til nye metoder til udvikling af de unges sociale og faglige kompetencer. Initiativerne skal bane vej til den gode balance, hvor den unge på den ene side ikke fastholdes i en beskyttet (institutions)verden, og på den anden side heller ikke overlades til sig selv.

Eksempelvis er der på Socialministeriets område med en bestemmelse i lov om social service indført en ordning med fast voksenkontakt til børn og unge, der ikke kan regne med støtte fra deres forældre. Projekter, hvor gadeplansmedarbejdere opsøger og skaber kontakt til marginaliserede unge, er et andet eksempel. Og endelig skal nævnes udviklingen af nye behandlingstilbud og institutionsformer for de allermest utilpassede unge.

Ingen unge bliver involveret i kriminalitet, hvis de oplever, at de har et godt liv. Skole, hjem og fritidsforeninger har et stort ansvar for at udstyre unge med det selvværd, der skal til for at have respekt for andre.

Det kriminalpræventive Råd og Voldssekretariatet under Justitsministeriet har taget et par dybe spadestik for at videreudvikle SSP-samarbejdet mellem skole, socialforvaltning og politi. I 1998 udgav Det kriminalpræventive Råd en vejledning med målsætninger og anbefalinger for den kriminalpræventive indsats på lokalt niveau. Målet med materialet er at anbefale at give de eksisterende SSP-udvalg et eftersyn samt inspirere de kommuner, der endnu ikke har etableret et SSP-samarbejde. Som et andet vigtigt led i Rådets kriminalpræventive indsats modtog landets politikredse i august 1999 en vejledning om oprettelse og udvikling af kriminalpræventive afdelinger. Politiet er mange steder omdrejningspunktet i det lokale arbejde, og det er derfor vigtigt, hvordan den forebyggende indsats er prioriteret og organiseret internt i politiet.

Ved at udgive en vejledning i kriminalitetsforebyggende undervisning har Det kriminalpræventive Råd opfordret skolerne til at tage initiativ til en opprioritering af det forebyggende arbejde. Pædagogiske konsulenter rådgiver her skoler over hele landet i forbindelse med planlægning af undervisningsforløb, kriminalpræventive projekter i skolerne m.v.

Deltagelse i fritidsaktiviteter er en vigtig faktor, når en sund livsbane skal udstikkes og kriminalitet og misbrug forebygges. I samvær med kammerater udvikles norm- og værdisæt, og der oparbejdes respekt for fællesskabet, hvilket er en af grundbetingelserne for accept i og forståelse af det danske samfund. Som led, i at man lokalt skaber kontakt til unge, for herigenem at kunne iværksætte en længerevarende påvirkning og opfølgning, støtter Det kriminalpræventive Råd en lang række konkrete fritidsaktiviteter og sociale projekter for unge.

Kriminaliteten blandt unge er faldet de senere år, viser en

undersøgelse fra 1999 blandt skoleelever offentliggjort af Det kriminalpræventive Råd (RisikoUngdom). Undersøgelsen - der er en opfølgning på undersøgelser i 1979 og 1989 - viser, at procentdelen af lovlydige unge det sidste årti er steget fra 25 til 36 pct. Til gengæld er den lille gruppe unge på cirka tre procent, som begår grov kriminalitet, blevet mere aktive.

Undersøgelsen sætter også spot på ungdomskriminalitetens baggrund og konkluderer, at såvel forhold i ophavsfamilien som forhold i skolen har sammenhæng med, om de unge begår kriminalitet. Totalt set slår skolen ofte kraftigere igennem som kriminalitetsfaktor end forhold i ophavsfamilien.

I januar 1999 nedsatte regeringen et udvalg til bekæmpelse af negativ social arv bestående af tre ministre, undervisnings-, sundheds- og socialministeren (formand). Opgaven var at finde veje til at bryde den negative sociale arv og - i et tæt samarbejde mellem ministerierne - skabe bedre muligheder for indsatsen blandt andet gennem større viden om sammenhængene. Udvalgsarbejdet har foreløbig resulteret i en publikation, der beskriver nogle gennemgående mål, principper og særlige fokusområder for indsatsen, samt en publikation med en oversigt over foreliggende forskningsbaseret viden på området. Inden sommeren 2000 forventes det, at udvalget publicerer en handlingsplan og et forskningsprogram.

Endelig skal nævnes den indsats, som gøres for at styrke den Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) i landets kommuner. Her kan eksempelvis fremhæves et projekt, som går ud på at danne, vedligeholde og udnytte et netværk mellem 26 kommuner, som regeringen har ydet støtte til.

DASK-projektet

Drop Afmagten Skab Kontakten. Sådan lyder titlen på Socialministeriets storstilede indsats over for belastede unge, der helt har vendt ryggen til samfundet - eller som samfundet har opgivet at hjælpe. Formålet med DASK-projektet er at udvikle og afprøve arbejdsmetoder over for børn og unge, der har meget stor risiko for at ende som tabere. DASK-puljen har på tre år støttet mere end 50 projekter, og erfaringerne er udgivet i en lang række rapporter og pjecer. I 1999 udgav Socialministeriet bogen "Drop afmagten - skab kontakten til usædvanlige unge" om projektarbejde med de mest marginaliserede unge. Erfaringerne viser, at lokal opbakning fra både forældre, skole, offentlige myndigheder, institutioner, øvrige fritidstilbud og det lokale arbejdsmarked er en forudsætning for at skabe brugbare løsninger.

Danmarks ungdom er generelt ved godt helbred. Alligevel er der foruroligende tendenser at spore på enkelte områder, og det gælder især forekomsten af psykiske lidelser blandt unge samt misbrug af alkohol og stoffer, hvor nye stoffer er kommet til, anvendelsen af stoffer blandt almindelige unge er blevet større og debutalderen for "den første brandert" er gået mærkbart ned.

Indsatsen for at hæve debutalderen for alkohol er blevet skærpet de senere år. I 1998 vedtog Folketinget et forbud mod butikssalg af alkohol til børn under 15 år. Lovinitiativet blev fulgt op med landsdækkende oplysningskampagner med budskab til forældrene: "Du skal ikke lære dine børn at drikke, før de er gamle nok". Samtidig har politiet besluttet at sætte hårde ind over for værtshuse og diskoteker m.v., som ikke overholder forbudet mod udskænkning af alkohol til unge under 18 år.

Når sindet går i sort, skal unge have den hjælp, de har brug for - og det skal være i rette tid. I 1999 indgik regeringen en psykiatraftale med Amdsrådsforeningen og Kommunernes

Landsforening. Aftalen lægger vægt på, at unge med brug for psykiatrisk behandling skal kunne indlægges akut - og om nødvendigt i lukkede afsnit. Desuden skal der være mulighed for døgnindlæggelse og plads til også de særligt angst, urolige og aggressive unge.

Alt for mange unge forsøger at begå selvmord eller overvejer at tage deres eget liv. Sundhedsstyrelsen udgav i august 1998 rapporten "Forslag til handlingsplan til forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg i Danmark". Heri er der anbefalinger om en forebyggende indsats over for skoleelever i uddannelsessystemet og i fritidsordninger. I samarbejde med Socialministeriet har Sundhedsministeriet i foråret 1999 nedsat en referencegruppe, som skal følge op på forslaget til handlingsplanen over de næste fem år.

Stadig flere piger og drenge lider af spiseforstyrrelser. I 1997 udgav Sundhedsstyrelsen rapporten "Spiseforstyrrelser - Hvor stort er problemet og hvordan kan man forebygge?" Med udgangspunkt heri er der udarbejdet materiale om, hvordan selvværd, kropsbevidsthed og mestringssevne kan styrkes hos de yngste børn. Tidligere undersøgelser peger på, at deciderede kampagner om spiseforstyrrelser risikerer at inspirere unge til ikke at spise. Materialet er derfor alment og fokuserer ikke specielt på spiseforstyrrelser. Til lærere og fagpersoner er der i 1999 udarbejdet materiale med fakta om tidlige tegn på spiseforstyrrelser hos unge samt forslag til, hvordan problemet kan tackles. Målet er her at sikre, at unge med begyndende spiseproblemer opdages tidligt, og at de mødes af sundhedspersonale, der kender problemet og kan handle.

En del af de unges problemer kan forebygges på institutionerne ved god praksis i hverdagen og opmærksomhed på faresignaler. Men det kræver viden og metoder. Undervisningsministeriet har for at bidrage hertil udsendt "Skolens Mobbemappe" til landets folkeskoler. Det er et større materiale, der dels er et værktøj til at afdække graden og karakteren af mobning på den enkelte skole, dels giver forslag til opbygning af en hand-

lingsplan mod mobning og til at styrke fællesskabet og den enkeltes livsmode. Mappen skal dermed ses som et vigtigt led i den generelle indsats for unges psykiske velfærd, herunder også selvmordsforebyggelse.

8. Velfungerende boligområder

Trygge fysiske rammer er afgørende, når unge skal stå på egne ben. I Danmark flytter de fleste unge tidligt hjemmefra, og efterspørgslen på billige men gode ungdomsboliger er derfor stor.

By- og Boligministeriet har i de senere år arbejdet på at skaffe dokumentation for unges boligforhold. I 1998 udgav Ungdomsboligrådet debatoplægget "Unge boligsituation nu og i fremtiden", som argumenterede for, at de unges adgang til boligmarkedet gennem de seneste år var blevet vanskeligere. Byfornyelse, en kraftig vækst i ejendomspriserne og øget inddragelse af lejeboliger til andre boligformer havde fået antallet af billige boliger til at falde.

For at underbygge tesen med fakta blev en ny undersøgelse sat i værk. Resultatet er netop blevet offentliggjort. Det viser, at unge generelt (otte ud af ti) er ganske godt tilfreds med deres nuværende boligsituation. Boligkøen er heller ikke så voldsom, idet den gennemsnitlige søgetid på en bolig er fire måneder.

By- og Boligministeriet har de senere år godkendt en række forsøg med udlejning og anvisning, hvor bl.a. unge har fået fortrinsret til et vist antal ledige almene familieboliger frem for andre på ventelisten. Erfaringerne af forsøgene danner grundlag for et netop fremsat lovforslag om fleksible udlejningsregler til almene familieboliger.

By- og Boligministeriet kører projekter over hele landet med kvarterløftprojekter, der skal rette op på problemramte områder, ligesom der gives støtte til helhedsorienteret byfornyelse. Der er desuden givet støtte til ansættelse af beboerrådgivere i almene boligområder.

Alle skal turde færdes uden frygt omkring deres bolig. Udviklingen bort fra anonyme boligområder, hvor få føler ansvar, er af stor betydning set i et kriminalpræventivt perspektiv. Det er derfor vigtigt, at beboerne inddrages og får medansvar for trivslen i deres boligområde. Erfaringerne viser, at områder med fællesskab og fælles aktiviteter er mindre udsat for kriminalitet og hærværk. Det kriminalpræventive Råd har udviklet og udarbejdet materiale, der rådgiver om, hvordan fysisk tryghed og trivsel i boligområderne kan forbedres, og om hvordan planlægning og udformning af boligområder kan medvirke til at mindske kriminaliteten til fordel for større tryghed og trivsel. I den forbindelse har Det kriminalpræventive Råd støttet en række initiativer, der medvirker til at fremme de sociale netværk i lokalområderne - heriblandt projekter, hvor voksne i et boligområde engageret har taget initiativer over for grupper af børn og unge, som drev rundt i området uden at deltage i organiserede aktiviteter og uden voksne at tale med.

9. Kulturel mangfoldighed

De nye ungdomsgenerationer i Danmark har aldrig tidligere været så kulturelt og etnisk sammensat - gennemsnitligt to elever, der begynder i en folkeskoleklasse, har anden end dansk baggrund. Det bliver beskrevet som et problem, men oftest af de voksne hvis egne referencer var rent danske folkeskoleklasser. De unge, der ikke har disse erfaringer, har ofte ikke så mange fordomme, men fremmedheden - forskelligt udseende, sprog og kultur - kan alligevel føre problemer med sig også for unge. For at fremme den gensidige forståelse mellem børn og unge med forskellig baggrund har regeringen støttet en lang række initiativer og organisationer.

Styrkelse af den flerkulturelle dimension blandt unge var et af indsatsområderne under Det Europæiske År mod Racisme i 1997, som Indenrigsministeriet stod bag i Danmark. En pakke af aktiviteter blev sat i værk heriblandt skoleforestillinger, fodboldturneringer og multietniske musikarrangementer. Som afslutning på dette særlige kampagneår blev etableret en konferencestafet til bekæmpelse af racediskrimination. Stafetten skal

sikre, at der også i de kommende år vil være fokus på kulturel mangfoldighed i forhold til ungdommen med debat om emner som etnisk ligestilling på arbejdsmarkedet og ungdommen i kulturlivet - Nævnet for Etnisk Ligestilling forestår koordineringen af stafetkonferencerne.

Desuden har Indenrigsministeriet uddelt forsøgsmidler til en vifte af multikulturelle projekter. Studieskolen i Odense har som forsøg uddannet indvandrere og flygtninge til idrætslærere og idrætsinstruktører for herigennem at styrke udlændinges deltagelse i idrætslivet. Højvangsseminariets Udviklingsafdeling har etableret efteruddannelse i tværkulturelle kompetencer for pædagoger i daginstitutioner. Og Randers Kulturkælder forsøger med projektet "Øje for barnets kultur" at synliggøre to-kulturelle børns oprindelseskultur i daginstitutionerne ligesom Red Barnets oprettelse af et videnscenter om flygtningebørn i Danmark har modtaget støtte. Endelig er der fra Indenrigsministeriets bevilling til kulturelle- og oplysningsaktiviteter for og om indvandrere og flygtninge i de seneste år givet særlig støtte til projekter med unge som målgruppe.

For at finde frem til metoder, der kan forbedre integrationen af tosprogede børn og unge i grundskolen, har Undervisningsministeriet i perioden 1994-98 støttet et storstilet integrationsprojekt i folkeskolen. I alt er blevet gennemført hele 190 forsøgsprojekter, og for de ældste elever har man blandt andet støttet projekter omkring sprogvurdering, dansk som andetsprog, ungdomsskolen, forældresamarbejde, uddannelsesvejledning og -rådgivning. Samtidig er der gjort en indsats for at lette vejen til og gennem en lærer- eller pædagoguddannelse for tosprogede.

10. Viden om unge

For at kunne opfylde regeringens målsætninger og udvikle en tidssvarende ungdomspolitik er det afgørende at have aktuel viden om tidens unge. Unge har alle dage - og i de seneste årtier i stigende grad - været genstand for stor interesse fra mange sider, både fra medier, offentlig og kommerciel side.

Der gennemføres således et hav af undersøgelser (fx forbruger-, markeds- og borgertilfredshedsundersøgelser) hvor unge er objekt og/eller målgruppe. Den samlede viden om unge tegner en kaleidoskopisk collage fyldt med selvmodsigelser og paradokser. Når en ny overraskende undersøgelse eller ungdomstrend bliver beskrevet, tilkalder medierne eksperter til at fortolke og udlægge teksten. Nyhedsstof og viden om unge er i høj kurs, for ungdommen er fremtiden.

Derfor gennemføres også megen forskning og forskningsbaserede evalueringer, undersøgelser m.v. på de forskellige sektorområder og -institutioner. Blandt de centrale initiativer kan fremhæves UTA-forskningsprogrammet og forskningsindsatsen iværksat af Regeringsudvalget om den sociale arv. En samlet beskrivelse af de seneste års indsats på de ikke-gymnasiale ungdomsuddannelser er gengivet i rapporten "Hvad virker", der sammenfatter eksisterende viden, kortlægger ikke undersøgte områder og problemstillinger samt sætter en række centrale spørgsmål til diskussion. Ligeledes har Det kriminalpræventive Råd med offentliggørelse af Flemming Balvigs undersøgelse "RisikoUngdom" bidraget væsentligt til en kortlægning af ungdomskriminalitetens omfang og udvikling.

Egentlig tværgående ungdomsforskning er der også blevet gennemført i mindre målestok - først og fremmest med rod på universiteter. Men miljøet har i Danmark været spredt og netværket svagt. Det er baggrunden for, at der efter ungdomsorganisationernes ønske blev åbnet for at anvende ungdomstipsmidler til ungdomsforskning, da tipsloven 1998 blev ændret. Med tipsmidler som startkapital blev Center for Ungdomsforskning (CeFU) på initiativ af Dansk Ungdoms Fællesråd ved årtusindskiftet etableret som en forening, og flere ministerier har allerede tegnet medlemskab. Et af målene for centeret er at indsamle data og belyse vilkårene for de mere end 700.000 unge danskere i alderen 15-25 år. Solide fakta og vel-dokumenterede analyser kan forbedre grundlaget for at udforme fremtidens ungdomspolitik.

På møderne i regeringens tværministerielle ungdomsudvalg er gensidig orientering ministerierne imellem et fast punkt på dagsordenen - både hvad angår nationale og internationale ungdomsspørgsmål. Formålet er at sikre udveksling af informationer om ungdomspolitiske initiativer inden for de enkelte ressortområder, således at grundlaget for koordinering og beslutningstagen altid bliver den nyeste viden.

Ungdomskommuneforsøget

At lave ungdomspolitik uden unge er som at lave kaffe uden bønner. I 1998 blev 16 kommuner og et bydelsråd udpeget som ungdomskommuner. Forsøget udgør en hjørnesten i regeringens ungdomspolitik, idet unge her - med 35 mio. kr. i ryggen - får mulighed for at eksperimentere med de ungdomspolitiske målsætninger i en treårig periode. De foreløbige erfaringer fra Ungdomskommuneforsøget viser, at der er talrige måder, hvorpå unge kan få indflydelse på deres hverdag og det lokalområde, som de er en del af - og at unge er interesseret i at tage udfordringen op, når indflydelsen er reel. Ved at se på erfaringerne fra Ungdomskommuneforsøget, der vil være evalueret ved udgangen af år 2001, kan regeringen hente inspiration til at videreudvikle en tidssvarende ungdomspolitik for nutidens unge i fremtidens samfund.

De kommende års ungdomspolitiske indsats

De ungdomspolitiske målsætninger, regeringen formulerede i 1997, vil fortsat være pejlemærker for den ungdomspolitiske indsats. Men samfundets hastige ændringer og de mange nye strømninger bør sætte spor på den ungdomspolitiske dagsorden.

Unge i dag vokser op i et videnssamfund præget af globalisering og en revolutionerende teknologisk udvikling. Samtidig skaber en blomstrende økonomi koblet med små ungdomsårgange en hidtil uset rift om de unge. Aldrig før har unge haft så mange valg, men med de mange muligheder følger også risikoen for, at det går galt - og de personlige omkostninger øges for den, der træder ved siden af. De kommende års ungdomspolitiske indsats skal sikre, at alle unge får de bedste betingelser for at komme godt gennem ungdomslivet. Og for de unge, for hvem det hele virker lidt kaotisk, er det nødvendigt med en ekstraordinær indsats.

Regeringens ungdomspolitik vil også fremover bygge på et sæt værdier for, hvilken betydning unge skal tillægges, og hvilke kompetencer unge bør udrustes med. Ungdomspolitik er nemlig ikke så meget et spørgsmål om kroner, ører og bevillinger på Finansloven, som det er et spørgsmål om holdninger og værdier - at give unge rum til at udfolde sig og tage ansvar for fællesskabet.

Værdier

Den kulturelle frisættelse i samfundet gør det nødvendigt at sætte fokus på samfundets grundlæggende værdier. Eksempelvis har Socialministeriet med initiativet "Børneliv" sat værdier og ansvar i børns liv til debat. Undervisningsministeren giver i publikationen "Værdier i virkeligheden" sit bud på, hvilke værdier, der skal være bærende i uddannelsessektoren. Der er tale om et debatoplæg og det indeholder derfor ingen færdige løsninger, men er ment som et oplæg til diskussion af de værdier, som uddannelserne skal basere sig på.

1. Et godt og selvstændigt ungdomsliv

Unge er mere forskellige, end de er ens. Ungdomskultur er i dag en mangfoldig størrelse med en stribe subkulturer kendetegnet ved blandt andet særlige holdninger, interesser, tøj- og musiksmag. Var det ikke for alderen, ville det nok være umuligt at identificere unge som én gruppe.

Alligevel gælder en række forhold for de fleste. Ungdomsårene er kendetegnet ved en stribe brud med barndommen. Det er slut med at gå i grundskole, bo derhjemme og blive forsørget af forældrene. Det er tid til at stå på egne ben, træffe selvstændige valg, finde job, uddanne sig og danne nye sociale netværk. Denne overgang til voksenlivet er en udfordring, som alle unge skal rustes til - for det er i disse brudflader, at unge er mest sårbare.

Regeringen vil fortsat arbejde for, at unge i højere grad bliver inddraget i nære beslutninger og får indflydelse på deres egen livssituation. Lovforslaget om repræsentativt demokrati i uddannelsessystemet skal føres ud i livet og udvikles. Også Undervisningsministerens lovforslag om elevers og studerendes undervisningsmiljø har til formål at give de unge indflydelse på deres nære omgivelser. Initiativet skal sikre et godt fysisk, psykisk og æstetisk undervisningsmiljø på landets skoler og uddannelsesinstitutioner og derigennem fremme deltagernes muligheder for udvikling og læring. Endelig vil regeringen

arbejde for at styrke unges lokale indflydelse, hvor der behov herfor: i arbejdet med lokal ungdomspolitik, på institutionerne, i foreningerne m.v.

I tråd hermed er de ændringer i folkeoplysningsloven, der lige er blevet vedtaget i Folketinget. Heri videreføres de muligheder for tilskud til foreningerne, der som bekendt har haft en central placering i dansk ungdomspolitik gennem tiden. Yderligere er foreningsbegrebet styrket ved, at der nu stilles krav om en egentlig foreningsdannelse og en klar beskrivelse af formålet hermed. Der gives samtidig større mulighed for indflydelse til de unge end i den tidligere folkeoplysningslov.

Unge skal tages alvorligt og udfordres på et niveau, der er passende for den enkelte. Al erfaring viser, at man ikke lærer særlig effektivt, når man keder sig - at man lærer mest, når man samtidig har det sjovt og føler sig tryk. Tryghed og tilpas udfordring skaber tilpassede unge. Overudfordrede utrygge unge vil ligeledes ofte være utilpassede.

En mere målrettet indsats over for utilpassede unge er netop essensen i regeringens handlingsplan omkring utilpassede unge. Når man som ung har problemer med at tilpasse sig samfundets normer og regler, skal man kunne være sikker på at modtage den rette støtte. Initiativerne i handlingsplanen vedrører blandt meget andet overgangen til voksentilværelsen, hurtig kontakt til forældre ved kriminalitet og forbedring af ungdomsvejledningen.

En anden af brikkerne i regeringens handlingsplan over for utilpassede unge er SSP+ samarbejdet, etableret af Det Kriminalpræventive Råd under Justitsministeriet. Rådets SSP-Danmarkskort viser, at det SSP-samarbejde, der er etableret i langt de fleste af landets kommuner, er et velegnet forum til også at tage sig af de 18-25 årige, idet mange kommuner allerede i dag inddrager denne aldersgruppe som målgruppe for det kriminalitetsforebyggende arbejde. Ved at udvide SSP-ordningen til

også at omfatte de 18-25 årige sikrer man denne aldersgruppe mod at befinde sig i et kriminalpræventivt ingenmandsland.

Regeringens handlingsplan for integration er et led i at sikre, at unge med anden etnisk baggrund føler sig hjemme og oplever, at de har muligheder i det danske samfund, samtidig med at de kan bibeholde deres egen identitet. Afgørende for at opgaven med at effektivisere indsatsen over for utilpassede unge og integrationsprojektet er det, at den bakkes op i fællesskab med kommuner, amter, arbejdsmarkedet, de frivillige organisationer og foreningslivet.

Socialministeriet har med finanslovsaftalen FL2000 afsat 50 mio. kr. over en fireårig periode til kommunernes forbedring af klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud til utilpassede unge. Samtidig har Socialministeriet iværksat integrationsfremmende projekter i idrætsmæssige sammenhænge.

Regeringens Folkesundhedsprogram 1999-2008 indeholder en lang række mål og initiativer, der skal sikre unge en sundere livsstil. For at forhindre, at unge begynder at ryge og drikke alkohol i en tidlig alder, skal der udformes ryge- og alkoholpolitikker dér, hvor børn og unge færdes i hverdagen. Desuden skal der sættes ind for at give unge gode kost- og motionsvaner, så de kan leve en sund og fysisk aktiv tilværelse.

Sundhedsministeren forventer i oktober 2000 at fremsætte lovforslag om røgfri miljøer. Lovforslaget tilsigter bl.a. at begrænse generne ved passiv rygning for ansatte, elever, studerende m.v. i lokaler inden for undervisningssektoren og kommunale dag- og døgntilbud for børn og unge. Lovforslaget bygger på et princip om, at rygning skal være forbudt for børn og unge i grundskolen, i ungdomsskolen samt i kommunale dag- og klubtilbud, døgninstitutioner, fritidsklubber og lignende tilbud for børn og unge op til 14-15 år.

Folkesundhedsprogrammet

Et af målene i Folkesundhedsprogrammet er at sikre unge mod marginalisering i forhold til uddannelsessystem og arbejdsliv. I programperioden 1999-2008 iværksættes en samordnet indsats, der skal sikre en hurtig og effektiv indsats mod varig marginalisering af de unge, der forlader uddannelsessystemet i utide eller mister kontakten til arbejdsmarkedet samt unge med risikoadfærd. Folkesundhedsprogrammets strategier og initiativer, der retter sig mod unge, har flere dimensioner. For det første skal indsatsen for at fastholde frafaldstruede unge i uddannelserne intensiveres. Det skal ske ved dels at gøre uddannelserne mere rummelige for unge med forskellige forudsætninger, dels at fremme initiativer rettet mod sociale aktiviteter på uddannelser, herunder idræts- og motionstilbud. For det andet skal der ske en styrkelse af indsatsen over for unge med risikoadfærd, fortrinsvis gennem en forstærket tidlig indsats over for unge med misbrugs- eller kriminalitetsproblemer eller selvmordstruede unge. For det tredje skal en generel indsats sikre, at unge opnår handlekompetence i forhold til misbrugsproblemer og risikoadfærd, herunder i trafikken og på arbejdsmiljøområdet.

Et godt ungdomsliv kræver trygge, fysiske rammer. Med regeringens bypolitiske perspektiv- og handlingsplan, "Fremtidens By", er en række bypolitiske initiativer iværksat. Via Bypuljen har flere projekter, hvor unge er involveret, fået støtte. Der er i perioden 2000-2003 afsat 100 mio. kr. ekstra til Bypuljen til "Gode spiraler" - en af målgrupperne er svage unge. Inden for Bypuljen er der ligeledes afsat 8 mio. kr. til forsøg med lokalt kriminalpræventivt arbejde i perioden 2000-2003. Projekterne har temaet "Mere trygge byer" og forudsættes forankret hos kommuner, lokale netværk, foreninger m.v. Projekterne er i høj grad rettet mod børn og unge i større boligområder. På finansloven 2000 er der ligeledes afsat yderligere midler til helhedsorienteret byfornyelse og nye kvarterløftprojekter.

De positive konklusioner i Ungdomsboligrådets nylige undersøgelse af De unges Boligsituation må ikke blive en sovepude. Der er fortsat behov for gode, funktionelle og tidssvarende støttede ungdomsboliger, og regeringen er med en række initiativer hele tiden opmærksom på ungdomsboligsituationen. På finansloven 2000 blev der afsat 15 mio. kr. i årene 2000-2002 til etablering af alternative boliger til unge som supplement til det traditionelle almene ungdomsboligbyggeri. Regeringen vil desuden være særlig opmærksom på, at der også fremover er plads til de svageste unge - som ikke hører ind under uddannelsessystemet.

Projektet "Unge, idræt, fremtid og demokrati"

Som led i det af Kulturministeriet iværksatte idrætspolitiske idéprogram gennemføres et projekt, hvis hovedformål er at lade de unge komme til orde og give deres bud på fremtidens organisering af idrætten og idrætsklubberne i en demokratisk ånd. En generel og ofte hørt problemstilling i det frivillige foreningsarbejde er de unges manglende ansvarlighed og engagement både som ledere, som frivillige hjælpere og i bestyrelsesarbejdet. Giver de voksne i foreningslivet de unge et reelt ansvar som forudsætning for det engagement foreningen efterlyser? Er foreningslivet så demokratisk, at det er værd at overtage eller engagere sig i? Eller kan vi udvikle alternative organisationsformer? Projektet skal give den nye generation mulighed for at komme med deres bud på et attraktivt foreningsliv. Til projektet har Det Idrætspolitiske Idéprogram afsat 1,9 mio. kr.

2. Kvalificering til voksenlivet

De kolossale ændringer af samfundets drivende kræfter påvirker kravene til de evner og livsfærdigheder, unge skal have for at kunne begå sig i fremtidens samfund. Samtidig stiller de utallige valgmuligheder og fraværet af fælles autoriteter og faste pejlemærker nye krav til unges handlekompetence, intuition og dømmekraft.

Regeringens vision er, at alle unge - herunder unge med særlige behov - til enhver tid skal kvalificeres bedst muligt og understøttes med de nødvendige redskaber til at forstå og håndtere den kompleksitet, de lever i.

Regeringen vil fortsætte arbejdet med at skabe øget sammenhæng i uddannelsessystemet, hvilket skal gøre det nemmere at komme helskindet igennem. Samtidig skal unge sikres en fyldestgørende og sammenhængende vejledning gennem hele ungdommen, hvilket blandt andet skal ske gennem en fælles vejlederuddannelse og yderligere opstramning af den kommunale ungdomsvejledning. Til formålet er der på FL2000 afsat fire gange 10 mio. kroner frem til år 2003.

Regeringen vil også iværksætte initiativer, der sikrer tilstrækkeligt med studie- og praktikpladser, så alle unge har mulighed for et uddannelsesforløb, der passer til deres evner. Samtidig opfordres skolerne til at yde en opsøgende indsats i relation til virksomhederne.

For at gøre det nemmere for unge at opnå internationale kvalifikationer, har Danmark medvirket til en fornyelse af EU's uddannelses- og ungdomsprogrammer, som vil forbedre mulighederne for, at unge kan komme ud på studie- eller volontørophold i udlandet.

Som grundlæggende princip i den danske ungdomspolitik er det vigtigt, at offentligt iværksatte initiativer og ordninger i videst muligt omfang tilrettelægges, så der er meningsfulde tilbud til alle unge - også de der afviger lidt fra gennemsnittet. Uddannelsessystemet skal indrettes så rummeligt, at der sikres plads til alle. På den ene side skal der være tilstrækkeligt med udfordringer til elever med særlige evner - hvad enten det drejer sig om boglige, matematiske, sproglige eller andre styrker - så disse evner kan udvikles optimalt. På den anden side skal der også være plads til de normsvage og forvirrede unge, der ikke klarer sig godt uden særlig støtte. Det koster måske lidt ekstra på kort sigt at give plads til dem, men et samfund som

vores har ikke råd til - hverken menneskeligt eller økonomisk - at sende unge bort som tabere. Hvor det er nødvendigt, skal der derfor etableres særlige støtteforanstaltninger, der gør en ligeværdig deltagelse realistisk.

Uddannelsessystemet skal også kunne rumme indvandrere og flygtninges særlige behov. Uddannelse er vigtigt, for at etniske unge på lige fod med andre borgere kan deltage i samfundets politiske, økonomiske, arbejdsmæssige, sociale og kulturelle liv. Etniske unges fodfæste i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet er både et mål og middel. Det er i skolen og på arbejdspladsen, at den daglige kontakt til danskerne etableres, sproget læres, og den enkelte udvikler sin identitet.

Som et led i regeringens samlede udspil på integrationsområdet skal der frem til 2003 gennemføres et undervisningsforsøg for 16-25 årige sent ankomne tosprogede. Formålet er gennem individuelt tilrettelagte forløb at give unge flygtninge og indvandrere almene kvalifikationer og styrke deres personlige kompetencer. Der er tale om unge, der mangler grundlæggende almene færdigheder, herunder tilstrækkelige danskundskaber til at gå videre i ungdoms- og voksenuddannelserne. Der er afsat 120 mio. kr. til formålet.

Reformen af erhvervsuddannelserne (erhvervsuddannelsesreform 2000) vil på sigt gøre det muligt for den enkelte elev at tilrettelægge sit eget uddannelsesforløb i overensstemmelse med forudsætninger og behov. Målet er at gøre erhvervsuddannelserne til et mere attraktivt tilbud for de unge og imødekommende over for forskellige elevforudsætninger.

Den 1. januar 2000 trådte den nye lov om produktionsskoler i kraft. Produktionsskolerne leverer et foregangseksempel på en særlig indsats, der gør plads til udvikling af styrkesiderne hos alle - også de ikke helt så bogligt stærke. Skolernes særlige tilbud i form af værkstedsbaseret undervisning og den særlige læringskultur, der følger af denne, giver unge mulighed for at afprøve deres egne evner og interesser på et eller flere fagområ-

der. Deltagerne får således mulighed for at få en klar oplevelse af deres faglige og personlige udvikling, så de derved opnår mere selvværd og lyst til at lære mere - og får mod på at tage en kompetencegivende uddannelse.

Når unge skal kvalificeres til voksenlivet, er den læring, der finder sted uden for uddannelsessystemet - nemlig i institutionerne, i familien, blandt vennerne og i det virtuelle rum - også vigtig. Ungdomsskolerne spiller en betydelig rolle for både social og faglig læring. Den kommende reform af ungdomsskoleloven gør det muligt for kommunerne at gå sammen om udbud og tilrettelæggelse af aktiviteter. Ved at kunne optage elever på tværs af kommunegrænserne sikres et alsidigt tilbud af inspirerende og udviklende undervisning også i de mindre kommuner.

Også forslaget til en ny bibliotekslov med udsigt til et bredere medieudbud og internetadgang gør det muligt for folkebibliotekerne at udvikle nye målrettede tilbud til unge. Gennem bibliotekernes virksomhed kan for eksempel unges læselyst stimuleres, men også deres kritiske sans i forhold til de nye medier. Bibliotekerne kan samtidig med tilbud til etniske minoriteter - blandt andet gennem udnyttelse af Internet - medvirke til at fremme deres integration i det danske samfund. Ligeledes er der med informationsteknologien og de nye medier grundlag for at give betjeningen af forskellige handicapgrupper et løft.

3. Unge som aktiv ressource

Unge er ikke bare fremtidens guld. Også her og nu er unge en aktiv ressource med masser at byde på. Og det skal samfundet blive bedre til at realisere. For ældre generationer, der er opdraget med industrisamfundets dominerende normer som stabilitet og ensartethed, kan tidens trends med teknologi, globalisering og netværkssamfund være svære at forholde sig til. Men for mange unge ligger tendenserne i blodet. Flere og flere unge færdes hjemmefant on-line i den globale landsby, det internationale sprog ligger lige på tungen og globale problemstillinger som miljø, økologi og multikulturel forståelse opfattes som en

del af unges nære problemstillinger. Samtidig er de unge i dag i højere grad opdraget til fleksibilitet, omstilling og livslang læring, hvilket gør dem langt bedre til at tilpasse sig de skiftende arbejds- og livsomstændigheder, som nutidens samfund fordrer.

Unge skal altså ikke blot efterspørges, fordi der er en kort overgang er små ungdomsårgange og mangel på arbejdskraft. Unge skal værdsættes, tages seriøst og med på råd, fordi de har noget særligt at byde på - især når det drejer sig om beslutninger, der direkte vedrører unge selv. Det gælder om at udnytte unges kreative engagement og give unge lov til at byde sig til og blive brugt med de særlige evner og ressourcer, det indebærer. Samfundet kan vinde meget herved, både de unge og andre aldersgrupper.

Man bør jævnligt stille kritiske spørgsmål ved det, man tager for givet - eller få andre til at gøre det. Man kunne fx stille spørgsmål ved, om de samfundsmæssige institutioner og strukturer er indrettet på en måde, der opmuntrer de unge til at deltage? Eller om strukturerne måske i sig selv er en hæmsko for de unges udvikling og engagement? Hvad ville der ske, hvis noget blev ændret? Hvis de unge er med til at beslutte, hvad sker der så?

Spørgsmål som disse var medvirkende til, at der blev afsat midler til at støtte en række kommuners udvikling af en lokal ungdomspolitik.

Ungdomskommuneforsøget, hvor 17 kommuner gennem tre år har fået mulighed for at eksperimentere med de ti ungdomspolitiske målsætninger, er nu på vej ind i sin sidste fase. Erfaringerne hidtil viser, at unge kan og vil tage udfordringen op, hvis indflydelsen er reel. Tilskuddene til ungdomskommunerne var tænkt som en kickstart til udviklingen af en lokal ungdomspolitik, men det var også en forudsætning, at kommunerne skulle videreføre arbejdet med ungdomspolitik efter forsøgsperiodens udløb. I foråret 2000 blev iværksat en evalua-

ring, der kan samle op på gode og dårlige erfaringer - til inspiration for ungdomskommunerne og landets øvrige kommuner. Med henblik på at belyse, hvad der sker, når bevillingerne slipper op, løber evalueringen et år længere end forsøget - til udgangen af 2001.

Del 3

Eksterne artikelbidrag om en tidssvarende ungdomspolitik

Hvad er en tidssvarende ungdomspolitik. Det tværministerielle Ungdomsudvalg har anmodet en række personer om at bidrage med deres vurdering af de udfordringer, unge står over for i nutidens samfund. Det skal bemærkes, at meninger og synspunkter i de følgende bidrag naturligvis står for forfatterens egen regning.

De nye unge og det traditionelle demokrati

Af Birgitte Simonsen, Forskningsprofessor, Centerleder
Center for ungdomsforskning, RUC

Udgangspunktet for denne artikel er følgende to spørgsmål, som er formuleret af Undervisningsministeriet:

Hvad er en tidssvarende ungdomspolitik?

Hvilke udfordringer står unge overfor i nutidens samfund?

Sammenstillingen af disse to spørgsmål er bemærkelsesværdig, sympatisk og fremadrettet. Når de er opstillet som to sider af samme sag er der åbnet for en forståelse af at der er en ny type af udfordringer, som unge står overfor, og at en tidssvarende ungdomspolitik må tage dette i betragtning og ikke bare søge at få unge medinddraget i samfundet som det er. Jeg vil i det følgende prøve at udpege nogle foreløbige orienterings- og pejlepunkter for en sådan proces.

Brydninger i demokratiet

Det er velbelyst at unge står af i forhold til forskellige fremgangsmåder der traditionelt opfattes som en del af grundlaget for et demokratisk samfund. Unge har mindre valgdeltagelse, mindre medlemskab af politiske partier, er mindre politisk aktive, og hvis de er med i noget af den slags er det det mindst krævende (Bay 1996). De melder sig ikke ind i foreninger, og slet ikke i bestyrelsesarbejde (Torpe 2000).

Men det drejer sig ikke kun om deltagelse. På en måde stikker det langt dybere. Unge deltager ikke i disse aktiviteter, fordi de ikke opleves som vigtige, relevante og rimelige. F.eks. opfattes flertalsafgørelser ikke som rimelige demokratiske beslutningsformer, men snarere som overgreb på den enkeltes personlige frihed. Og der er mange vidnesbyrd fra meget forskelligartede foreninger om at unge ikke føler sig bundet af et repræsentativt mandat - det er svært at være repræsentant for andre end sig selv. Til gengæld føler de repræsenterede sig ikke forpligtet

til at rette sig efter det, der er blevet vedtaget (Simonsen 1999, Simonsen og Ulriksen 1999).

Det er bl.a. gennem foreninger, organisationer, bestyrelser og lokalpolitisk engagement i bredeste forstand at opdragelsen til demokrati traditionelt har fundet sted. Her er der nogle regler som man alle indordner sig under fordi man er enige om at de er hensigtsmæssige og man kan repræsentere andre, fordi man som gruppe har objektive fællesinteresser og er indstillet på at bøje af på personlige synspunkter, hvis de ikke vinder gehør. Selvom der ikke foreligger større systematiske offentliggjorte undersøgelser, er der mange tegn på at unge opfatter demokrati anderledes. For unge er demokrati og demokratiske handlinger og adfærd noget der skal knyttes tæt sammen med et med personligt ansvar - at tage stilling til noget. Demokrati er blevet til et personligt anliggende, en indre proces, en diskussion man fører med sig selv om hvad der er ønskeligt og rigtigt og rimeligt. I sin alleryderste konsekvens kan dette føre til at man synes man skal opstille sine egne regler og følge dem. Derfor er det svært at blive enige om noget, og der er ingen klare henvisningsinstanser i form af normer som anerkendes af alle uden diskussion. Lad mig give et eksempel på hverdagsniveau:

Beslutningsproblemer

Nogle unge mennesker skal finde ud af hvilket tema de skal arbejde med i en uddannelsesinstitution. Der er afstukket nogle ydre tids- og indholdsrammer man skal arbejde indenfor, men der er også et rum for gruppens personlige valg og stillingtagen. Det er så disse personlige valg og stillingtagen der giver problemer, for hvad skal man stille op når de spontane interesser ikke er helt sammenfaldende. Alle er sådan set indstillet på og interesseret i at arbejde sammen på demokratisk vis, men hvordan gør man det? For det kan da ikke være demokratisk, hvis man kommer til at lave noget andet end det, man havde tænkt sig.

Både mine egne og andres undersøgelser tyder på at unge ofte følger sig lidt i vildrede med hvordan man skal gribe en sådan

proces an. Den voksne generation betjener sig af forskellige teknikker som alle kender og accepterer. Men unge har ikke mentalt de samme teknikker til rådighed. Umiddelbart er der ikke noget der føles helt rigtigt.

Der er i hvert fald tre demokratiske teknikker som de voksne har til rådighed, som opleves demokratiske og hvor man har det rimeligt godt med at følge de afgørelser der så træffes.

- Man kan stemme, og så gør man som flertallet synes. Selvfølgelig er det forhold at der er et flertal er afgørende, og også mindretallet føler fred med afgørelsen, selvom man selvfølgelig kan ærgre sig. Sådan gør unge ikke. De griber ikke ret tit til afstemninger, og hvis det forekommer føles det ikke rigtigt at skulle rette sig efter det. Både flertallet og de der ikke var enige føler det helt forkert at nogle skal beskæftige sig med noget andet end det de selv har lyst til ... hvorfor skulle noget være det rigtige for mig, bare fordi et flertal vælger det? Det hænger slet ikke sammen og føles ikke demokratisk.
- En anden gennemprøvet teknik der kan fungere for voksne, er at man kan give sig til at argumentere og overbevise hinanden. Nogen kan så have gode argumenter der overbeviser de andre, og så kan det ende med at man bliver enige. Men hvis det skal fungere kræver det at nogen begynder at argumentere, fordi de synes man er i sin gode ret til at forsøge at overtale andre. Og det er lige her snoren knækker for unge, for det de andre synes og har lyst til, kan jo være lige så godt og rigtigt som det man selv vil. Der er ikke et givet værdigrundlag, og derfor heller ikke noget at argumentere ud fra.
- Den tredje velfungerende teknik for voksne er at man kan lave et kompromis mellem de forskellige ønsker - voksne kan synes det er rart og demokratisk og uden fortrydelse gå i gang med at bøje sig mod hinanden. Sådan fungerer det ikke for unge, de oplever snarere at det er blevet dårligt for alle, og faren for at alle taber lysten og motivationen er til stede.

Empirisk forskning på området, tyder på at disse gode gamle teknikker ikke falder særlig naturligt for unge (Simonsen og Ulriksen 1998). Der er ikke tale om eksplicit eller bevidst afstandtagen, men de falder bare ikke for.

Det er altså meget svært at blive enige om noget. Ikke fordi man ikke gerne vil samarbejde, det vil man sådan set meget gerne, men fordi det er endnu mere vigtigt at kunne holde fast i sig selv. Den enkelte oplever en forpligtelse til at tage et stort ansvar for sig selv, samtidig med at manglen på håndfaste interesseudsættninger med klare henvisningsinstanser er iøjnefaldende.

Det vigtige identitetsarbejde

Er der en fællesnævner for unges anderledes måde at forholde sig på? Ja der er faktisk en fællesnævner for unges adfærd, et bagvedliggende fælles forhold som stiller nogle afgørende betingelser for deres forhold til demokratiske processer. Fællesnævneren er *identitetsarbejdet*, det konstante identitetsarbejde som er unges vilkår i dag på en måde som voksne ofte har svært ved helt at forstå og acceptere.

For unge er identitetsprocessen vigtigere end alt andet. Fra de var helt små har de lært at man skal vælge sig, de voksne, skolen, medierne og reklamerne har stillet dem overfor uendelige mængder af valg, og hver gang fortalt at det er vigtigt at man vælger og tager stilling ud fra sig selv: Hvad vil du allerhelst have? Alt er til forhandling, der er ikke noget der giver sig af sig selv.

At skulle klare det at blive voksen i et samfund som vores hvor alt er til forhandling kræver at man øver sig i at finde ud af hvad man egentlig synes om det ene og det andet. Der kræves en personlig stillingtagen til alt, for der er ingen fodspor at følge. Og det gælder også når man skal vælge uddannelse, erhverv, partner, bolig, musik, forbrug, politik, idealer og idoler, livsstil – og i sidste ende identitet, hvem vil man være.

Kravene til den personlige identitetsdannelse er vokset eksplosivt i takt med den kulturelle frisættelse fra tidligere normer, traditioner og samfundsmæssige bindinger. Og det identitetsarbejde unge står overfor *skal* gennemføres succesfyldt, samtidig med at man skal klare en uddannelse, finde sig selv seksuelt og lære at indgå i parforhold, og i øvrigt finde sig en plads i et stadig mere kompliceret samfund, der hele tiden er i forandring.

Jamen, har det da ikke altid været sådan? Jo, til en vis grad. Men situationen for unge er i dag så utrolig meget mere åben for meget større grupper af unge. Tidligere medførte familietilhørsforhold, køn, klasse etc. en masse givne værdier, normer og fremtidsperspektiver. Jeg forsøger at forstå disse forhold i en modernitetsteoretisk forståelsesramme bl.a. inspireret af den tyske ungdomsforsker Thomas Ziehes begreb om den kulturelle frisættelse (Ziehe og Stubenrauch 1979). Dette begreb "at være kulturelt frisat" beskriver nogle bevidsthedsmæssige funktionsmåder med store konsekvenser for hvordan moderne unge mennesker opfatter og praktiserer demokrati.

Samtidig er der sket en kraftig idealisering af ungdomstiden. Unge bibringes den opfattelse at ungdomsårene er lykkelige, uforpligtede og fri - man har det hele foran sig og skal bare foretage de rigtige valg, dem der er de helt rigtige for lige netop den man er. Det lyder nemt - men det er i virkeligheden fantastisk krævende. Der er bare utallige påtrængende og uoverskuelige valgsituationer hele tiden.

Det kan ligefrem blive identitetstruende ikke at forhandle selv, men blot at følge trop, at gøre som andre siger. De traditionelt identitetsgivende grupperinger er jo reelt under nedbrydning eller omformning. Køn, socialgruppe, geografi, etnicitet, tro, alder. Ingen af disse ankerpunkter kan i dag give andet end et rids eller en antydning af hvordan man skal handle og opføre sig og vælge, forhandlingsrummet er enormt, men der er ingen vej uden om. Hvis den enkelte ikke finder sin egen identitet er der måske slet ikke noget tilbage.

Identitet og demokrati

Der er altså nok at tage fat på for unge. De identitetskriser der før var forbeholdt en lille privilegeret overklasse med reelle valgmuligheder, rammer nu stort set alle. Alle unge stiller spørgsmålstegn ved alt hele tiden, og det er de også nødt til, sådan er den verden der præsenterer sig for dem. Og det får nogle massive konsekvenser for den demokratiske adfærd.

Identitetsprocessen, det stadige valg af identitet er vigtigere end alt andet. Livet i foreningerne og i demokratiet domineres derfor af unges afprøvning af om dette eller hint nu også lige er noget for dem. Unge i dag stilles overfor krav om at kunne orientere sig, at kunne foretage valg de kan stå inde for, at have sig selv med, ikke bruge livet forkert - at kunne foretage valg og fravalg i alle de valgsituationer de hele tiden stilles overfor.

Hvor man tidligere skulle lære at indordne sig på traditionens præmisser, er den relevante fremtidssikring i dag at lære at omstille sig og finde og gribe det brugbare i mange forskellige situationer. Usikkerheden om hvad fremtiden bringer kan ikke imødegås med stabilitet, men kun ved åbenhed og fleksibilitet.

Ungdomskommuneforsøget

Ungdomskommuneforsøget udgør i denne sammenhæng en dristig og radikal satning på at lade unge komme til og være med til at nydefinere nogle demokratiske former, der er og har været bærende i det danske samfund.

Jeg har i det foregående eksemplificeret at den nye ungdomsgeneration har en anden opfattelse af involvering, demokrati og medbestemmelse end den voksne generation. Men unge står også overfor nogle samfundsmæssige udfordringer som ikke tidligere har været tilstede i det danske kommunale demokrati. Både unge og samfundet ændrer sig med rivende fart, og ungdomskommuneforsøget placerer sig centralt ved at åbne for et øget spillerum og råderum for unge.

Når tilstanden "være kulturelt frisat" kombineres med at unge sættes i en situation, der kræver stor færdighed i at udøve traditionelle demokratiske processer, slår det nogen gnister. Dette medfører indirekte et helt nyt og meget påtrængende spørgsmål om hvad demokrati egentlig vil sige i en objektivt individualiseret situation? Når unge er fleksible og åbne overfor hvad de vil, eller hvor de skal hen men samtidig ved at de skal holde fast i sig selv kan det give nogle problemer at praktisere repræsentativt demokrati i traditionel forstand.

Et traditionelt demokrati er jo i sit væsen interessebaseret. Det forudsætter at der som udgangspunkt er nogle relativt klare interesser, der kan artikuleres og forhandles. For at kunne dele sig efter anskuelser og lade meningene brydes kræves det at der i det hele taget er nogle anskuelser og meninger, som er rimeligt bestandige og begrundede. I den traditionelle demokratiforståelse får flertallet ret, men der indgår også et solidaritetsbegreb. Alle skal tilgodeses, og mindretal skal behandles ordentligt.

I dag er der ved at ske nogle forskydninger i disse forhold. Forholdet mellem værdier, individ og fællesskab ændrer sig når de traditionelle fællesskaber gennem stærk individualisering er afløst af varierende og ustabile former for mindre netværk og grupperinger. Fællesskabet er ikke givet på forhånd, man skal selv søge det eller skabe det i en uendelig forandringsproces.

Unge har nogle almene interesser som netop unge, men de ligger oftest på et meget overordnet og ideelt niveau. I relation til mere konkrete forhold er situationen en anden. Den objektive individualisering unge i dag har fået nedlagt i deres livsperspektiv, sætter nogle nye rammer for udøvelse af demokrati. Frem for fælles gruppeinteresser er det de individuelle afsøgninger af muligheder og forsøg der træder i forgrunden. Unge opfører sig langt mere individualiseret i forhold til en demokratisk praksis, men det ville være forkert at tale om egoisme, eller bare individuelle interesser af mere fast karakter. Det dominerende er de aktuelle behov for at skabe relevante rum for at komme videre med sig selv.

Vi ved at det giver sig mange konkrete udslag i retning af at unge opfatter de traditionelle demokratiske spilleregler som omstændelige og bureaukratiske, og de synes at deres egen opfattelse kan være lige gældende og vigtig som en, i deres øjne, tilfældig flertalsbeslutning.

Der er i dag problemer med integration af unge i stort set alle samfundsmæssige organiseringer. Unge oplever at de ikke kommer til orde og bliver hørt, voksne oplever at unge er meget utålmodige og ikke overholder spillereglerne. De første spæde erfaringsopsamlinger af ungdomskommuneforsøget viser bl.a. henimod denne konflikt. Den må analyseres nærmere med udgangspunkt i viden om unges ny orienteringsformer. Et centralt spørgsmål bliver at få en mere dækkende forståelse af hvad det så er unge kan, hvilke samspilsmæssige kompetencer de udvikler og betjener sig af.

Helt klart må der tages afstand fra de udbredte former for deficit-tænkning, der kommer til udtryk i formuleringer som f.eks. de foreningsløse unge, de zappenunge, unge uden fællesskab. Voksne oplever meget let at unge mangler noget, gør noget forkert, ikke er gode nok, men det er et "ufrugtbart" udgangspunkt, som kun kan føre til frustrationer og konflikter. Tværtimod må kommende forskning søge at komme til en dybere forståelse af hvad der egentligt skiller unge og voksne, hvor forskellene og nyudviklingerne ligger, hvor der er brug for at finde nye former.

Unge involvering er den overordnede forudsætning for de andre målsætninger i den formulerede ungdomspolitik. Voksne kan ikke bare blande sig udenom og lade unge sejle deres egen sø. Der er et kultursammenstød, og ungdomsforskningen må medvirke til at finde indfaldsvinkler og berøringsflader hvor der er mulighed for at få skabt kontakt og dialog.

Konsekvenser

Hvad betyder det så for de traditionelle demokratiske former? Vi ved endnu ikke hvad unges stærke og nødvendige identitets-

arbejde betyder i denne sammenhæng, men vi kan tydeligt se at der må udvikles nye former som i højere grad modsvarer unges afklarings- og søgeprocesser.

Traditionelle politiske møder, hvor man arbejder med mandat-tillægelse og arbejder derudfra, kræver en kontinuitet og stabilitet som ikke uden videre findes i samfundet mere. Vi aner også i det voksne samfund at en ny demokratiform er undervejs - høringer, fokusgrupper, andre ikke repræsentative former.

Men kommer det unge i møde? Vi ved det faktisk ikke. Det er noget af det vi måske kan få belyst gennem ungdomskommuneforsøget, og som måske kan give os vigtige pejlinger af hvad en tidssvarende ungdomspolitik i henseende til demokratisk deltagelse af unge kan bestå i. Vi har ikke svarene på forhånd - og måske bliver noget af det mest interessante at få noget indsigt i hvad der ikke har fungeret...

Referencer:

Bay, Joi: *Unge Levevilkår*. København. Dansk Ungdoms Fællesråd. 1996.

Simonsen, Birgitte: *90'ernes krævende unge - og nogle mulige pædagogiske konsekvenser*. I: Ungdom - uddannelse og kultur. København: DEL. 1999.

Simonsen, Birgitte og Ulriksen, Lars: *Universitetsstudier i krise. Fag, projekter og moderne studenter*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag. 1998.

Simonsen, Birgitte og Ulriksen, Lars: At finde et stædet - når alting flyder. Uddannelse nr. 5. 1999.

Torpe, Lars: I Ugebrevet Mandag Morgen nr. 1, 3. januar 2000, s. 25-30.

Ziehe, Thomas, Stubenrauch, Herbert: *Ny ungdom og usædvanlige læreprocesser*. København. Politisk Revy. 1983.

De kompetente unge

Af Sven Mørch, Nordisk forskningskoordinator

Ungdom er kommet i fokus i de senere år. Og både i EU og her i Danmark diskuteres det, om man har en ungdomspolitik eller om man skal have en.

Interessen for ungdomspolitik springer ud af en forståelse af, at unge udgør en vigtig - og til tider problemskabende - del af samfundet, og at når samfundet er under forandring, så er ungdomslivet og ungdommens betingelser det i høj grad også. Ungdom er ikke blot en central livsperiode i den enkeltes liv. Spørgsmålet om ungdommen er selvfølgelig lige så komplekst som kompleksiteten i øvrigt er i samfundet, og når de samfundsmæssige forandringer kræver en omfattende politisk regulering, så er det jo ikke så underligt, at også ungdomslivet stiller krav om en politik. Reguleringer og politiske tiltag er derfor både nødvendige og legitime, men de skal også gøres til genstande for kritiske overvejelser. Og kritikken handler selvfølgelig både om de politiske perspektiver og den førte politik.

Danmark og andre skandinaviske lande ses ofte som "foregangslande", når ungdomsliv, ungdomsindsatser og demokrati diskuteres. I Danmark har de unge givetvis også bedre ungdomsbetingelser end tilfældet er i mange andre lande. Det er dog tankevækkende, at man i Danmark ikke har haft f.eks. et ungdomsministerium, der kunne tegne en samlet dansk ungdomspolitik. Man har i stedet haft initiativer, som kom fra forskellige ministerier. Og ud fra ministeriernes etablerede arbejdsfelter har man så formuleret en særlig opmærksomhed på unge. På denne måde har man lavet planer for arbejdsløse unge i arbejdsministeriet, for unge med sociale problemer i socialministeriet, for unge og rygning i sundhedsministeriet, for uddannelse i undervisningsministeriet etc. Man kan måske tale om en særlig form for "speciel målgruppe politik", som imidlertid har det problem, at den ikke nødvendigvis etablerer en sammenhængende eller meningsfuld ungdomspolitik, og at

den også nogle gange glemmer de unge i forhold til mere trængende målgrupper.

Når man alligevel ude fra har "set op til" danske ungdomsforhold skyldes det nok ikke en egentlig dansk ungdomspolitik, men at Danmark har en ganske ansvarlig uddannelses-, arbejdsmarkeds- og socialpolitik, og at unge derfor er omfattet af disse politiske sikkerhedsnet.

Med regeringens ungdomsudvalgs rapporter fra 1997 blev der imidlertid taget et væsentligt skridt for at formulere en samlet dansk ungdomspolitik. Og man udtrykte her klart, at ungdomspolitikken blev nødt til at overskride de specielle perspektiver, som politisk var knyttet til de enkelte ministeriers arbejdsfelter. Man kan sige, at rapporten gør det tydeligt, at ungdomstiden er så vigtig, at man må have en samlet politik for den. Det spørgsmål, som man imidlertid kan stille sig er, om det er lykkedes at opstille en ungdomspolitik, og hvad den så ser ud til at handle om.

Ungdomslivet er politisk

Nu er ungdomslivet jo allerede politisk før vi laver en ungdomspolitik. Ungdomslivet udvikler sig inden for de rammer, som samfundsmæssigt er sat for unge. Hvis vi f.eks. ser på unges skole og uddannelsesliv, så viser det sig, at skole og uddannelsespolitikken former de unges liv og udvikling. Men også, at den ikke blot giver muligheder, men også begrænsninger. Uddannelsespolitik etablerer jo altid både en kvalificering og differentiering af de unge i samme bevægelse. Så alle ungdomstiltag etablerer ungdomspolitik. Spørgsmålet er, om ungdomstiltag bredere set etablerer en ønskværdig ungdomspolitik.

Mange som arbejder med unge eller som selv har nogle i huset ved jo godt, at ungdomstiden er vigtig. Men at den skal være så vigtig, som vores uddannelsespolitik har gjort den, er der nok ikke mange, der er enige i. Bedst som mange unge (de ca. 50% i gymnasiet) i 16 til 19 års-alderen er i gang med at få

ryddet lidt op i forældrenes urealistiske forventninger, at etablere sig på kammeratskabsmarkedet og at gøre det modsatte køn opmærksom på deres kvaliteter, ja, at varetage vigtige sider af deres ungdomsudvikling, så sætter den moderne uddannelsespolitik sig igennem. Hvis man har været bedst til kammerater, kærester og frikvarterer, så er man sat fast - og for livstid. De karakterer, som man får i skolen, og især i gymnasietiden (og hf) kan aldrig gøres om!!! Man kan ikke få lov at prøve en gang til. Ungdomstiden og uddannelsen er ikke blot blevet et redskab for fremtiden, men også en tung skæbne, der forfølger en. Man kan sige, at uddannelsespolitikken etablerer en individualistisk ungdomspolitik, idet den enkeltes præstationer i skolen bliver afgørende for ens fremtidige liv.

Nu kunne man jo for det første sige, nå, ja, men der kommer et liv efter gymnasiet. Absolut. Men adgangen til mange uddannelser følger tæt de karakterer, som man søger ind på uddannelserne med. Man kunne også sige, at nu er den eneste vej gennem uddannelsessystemet jo ikke gymnasiet, og fremtiden er jo langt fra kun de "akademiske" uddannelser. Absolut. Men den beslutning er måske ikke den unges, men "politikernes".

Dette lille eksempel illustrerer et centralt dilemma. Uddannelsespolitikken handler både om at facilitere de unges uddannelsesforløb på en sådan måde, at de unge støttes bedst muligt i at vælge ud fra deres egne interesser, men den handler også om at fordele de unge til uddannelserne - og endda også jobmarkedet!! Uddannelsespolitiken bliver derfor også en bredere ungdomspolitik. Dette perspektiv er endog så gennemgående i den førte ungdomspolitik, at langt de fleste ungdomsindsatser ender med at være uddannelsesindsatser. Uanset hvilket problem unge har, så er den politiske opfattelse, at man kan uddanne sig ud af det.

På den måde tegner uddannelsesforholdenes modsætninger et reelt dilemma. Hvordan kan man både give de unge det, som de selv vil have, samtidig med at der skal foretages regulerin-

ger. Der er jo ikke tvivl om, at medieverden og humaniora tiltrækker mange unge, men de kan jo ikke alle blive TV-værter og kulturpersonligheder.

En af metoderne til at få de unge til at ville det, som "man" vil have dem til - eller måske til at løse dette vanskelige dilemma - er at påvirke de unges uddannelsesvalg med et "brochure-demokrati". Man kan jo udgive farvestrålende brochurer for de uddannelsesvalg, som man politisk gerne vil motivere de unge til. Tankegangen er vel nærmest, at hvis unge kan lokkes til at købe mærkevarer, så kan de også lokkes til en uddannelse.

Unge er uvidende eller let påvirkelige, og man kan bare regulere deres liv på samme måde som medieverden i øvrigt skaber ungdomskultur. Metoden synes rar. Ingen har jo noget imod at man reklamerer, og mennesker kan jo alligevel bare gøre det de vil. Man overholder de centrale demokratiske grundprincipper. Men desværre ser det ikke ud til at være nok. Man må alligevel regulere de unges ønsker gennem optagelseskrav etc. Så uddannelsespolitikken efterlyser en åben ungdomspolitik. Men hvad skal den så handle om?

Man kunne derfor forestille sig, at uddannelsespolitikken må handle om at klargøre, hvilke udfordringer, som er knyttet til ungdomslivet og at stille forslag til svar på disse udfordringer. Herved kunne uddannelsespolitikken blive til en ungdomspolitik. Ungdomspolitikken skal udvikle "veje" for unge, som kan føre dem frem til voksenlivets - og erhvervslivets verden på en sådan måde, at der både sikres en *samfundsmæssig hensigtsmæssig integration og en individuel tilfredsstillende tilværelse*. Vi kan sige, at unge skal opnå succes i deres liv. Dette er ikke nødvendigvis enkelt eller modsætningsfrit. Det moderne liv lærer os at stille høje forventninger, som det måske ikke altid er muligt at indfri.

Nu kan man spørge sig, om dette dilemma er fanget i Regeringens ungdomspolitiske manifest og i den førte ungdomspolitik. I Manifestet opstilles målsætningen: "Alle unge skal have

mulighed for en indholdsrig ungdom, der kvalificerer til en selvstændig og perspektivrig tilværelse med aktiv deltagelse i samfundsudviklingen.” Til denne overordnede målformulering knyttes derfor 10 delmål som udpeger nogle nærmest ministerielle ungdomsmålsætninger. Hertil kommer, at man fra regeringens side har diskuteret med unge om ideerne, og at de unge har peget på “at en god ungdomspolitik handler om hverdagen og det nære”.

Måske er dette her mere politisk korrekt end det er præcist. Det er som om der mangler noget.

Spørgsmålet er, om vi er kommet længere end vi var i forvejen. Forud tror jeg også at alle gik ind for at det helst skulle gå de unge godt og at alle ministerier skulle deltage i at sikre det. Så hvis der er tale om en ny ungdomspolitik, må det jo vise sig i de resultater, som man har nået.

Men hvis man ser på et så centralt felt som de unges boligsituation, så er det ikke optimismen, som trænger sig på. Målsætninger om byløft og økologisk bevidsthed etc. fører jo på ingen måde til løsning af de unges boligproblemer, og realiteten er vel, at unges boligsituation dårligt kan blive værre.

Målet om fuld beskæftigelse peger på, at alle uuddannede “forsikrede” unge (hvor mange det så end er?) har ret og pligt til uddannelse, og at alle andre samænd også skal i uddannelse eller, hvis de ikke vil i uddannelse, så skal de have nogle andre tilbud. Realiteten er vel, at unge af frygt for “ungeindsatsen” med dens økonomiske konsekvenser gør noget selv. Men det er vel ikke en beskæftigelsespolitik. Mogens Nord Larsen skriver f.eks. i “Servicerapport. Ungeindsatsens start”, at der synes ikke at være tvivl om, at ungeindsatsen blot ved sin eksistens får mange unge til at gå i uddannelse eller beskæftigelse, før ordningen egentlig er blevet aktuel for deres vedkommende.

Ungdomspolitikken er lidt “overpolitisk” eller “upolitisk”. Den har ikke rigtig taget fat i den udfordring, som den er en politik

for. Unges liv. En ungdomspolitik, som siger, at vi må gøre alt for at hjælpe unge til at få det godt er måske slet ikke en politik, men måske blot en form for positiv hensigtsklæring.

Udspillet er fanget lidt i tidens ånd. Ungdomspolitikken er blevet moderne: Den blander individualiseringsperspektiver med politisk populisme.

Det kan virke som om der mangler nogle tanker om hvilke udfordringer og problemer, som unge befinder sig i, og herud fra nogle politiske perspektiver for, hvad man så kan og vil gøre. Man kunne måske efterlyse en ungdomsforskning, som en forskning i ungdomsspørgsmålet, om hvorledes unges livsmuligheder og realiseringsperspektiver ser ud, og herudfra søge at opstille en ungdomspolitik, som kunne pege på realistiske svar på disse spørgsmål. Som det ser ud nu, så har vi på den ene side nogle fine hensigter og på den anden side nogle svar, som vi ikke rigtig kan se, hvad de er svar på. Selv om mange af initiativerne, som f.eks. sociale ungdomsprojekter, givetvis er yderst fornuftige, fordi de formes i det praktiske liv af engagerede personer og ud fra de praktiske problemer, som unge står i, så er det vanskeligt at tage stilling til svarenes kvalitet for de unge, når det ikke er klart, hvad de er svar på. Mange af initiativerne ser nærmest på unge som nogle, der er noget galt med, og som der skal repareres på. Hvad der skal ske med de unge og deres liv bliver lidt luftigt. Som sådan er det ungdomspolitikken svaghed, der tegner sig.

Hvis man i denne korte kommentar skulle pege på nogle af de spørgsmål, som stiller sig og de svar man kunne overveje, så tror jeg det er vigtigt at fokusere på perspektiverne: Individualisering, Ungdomslivet og Kompetencen.

Individualiseringen

Der er jo ingen i dag, som ikke har forstået, at individualiseringen og de individuelle rettigheder er blevet det mest centrale politiske perspektiv. Unge formulerer også tidligt denne forståelse, når de spørger, hvad "er der i det for mig", og alle

institutioner støtter også denne individualisering gennem forskellige former for demokratisering, som prøver at imødekomme de enkeltes ønsker.

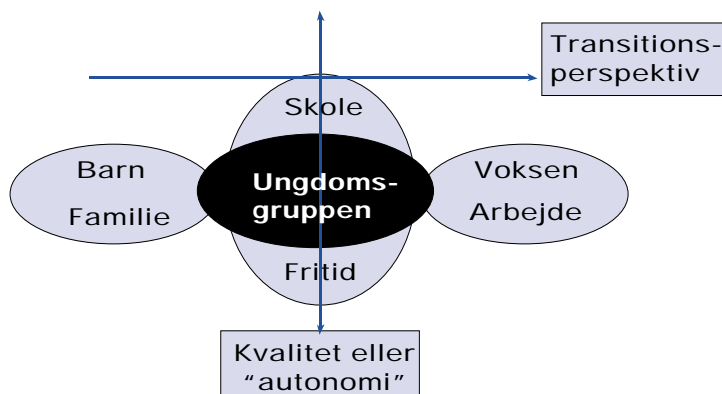
Individualiseringen er da også et væsentligt grundperspektiv i det moderne samfund. Ingen nyere samfundslitteratur undgår denne opmærksomhed. Individualiseringens status har måske ændret sig. Før var vi optaget af at sikre, at de *sociale forhold gav mulighed for maksimal individualisering*. Dette var budskabet i politikken. Vi så det bl.a. komme til udtryk i halvfjerdsernes skolepolitik "lighed gennem uddannelse", hvor tanken var, at ikke blot de riges og mellemlagenes udvikling skulle sikres, men at alle unge skulle have samme chance for at få uddannelse og for at "blive individer". I dag ser det ud til, at vi oplever et kvalitativt skift. *Individualiseringen skal sikre socialiteten*. I dag er det de enkeltes måder at fungere på, som sikrer eller angriber den sociale udvikling selv. Herved er ikke blot individualiseringsproblematikken blevet mere central end nogensinde, den har også ændret status. I dag handler det om at acceptere individualiseringen og at se at få den til at fungere inden for rammerne af det fælles samfund.

Individualiseringsudfordringen ser ud til at være til stede i Regeringens ungdomspolitiske manifest fra 1997. Målet for ungdomspolitikken er at sikre, at de unge bliver sådanne mennesker, som kan deltage aktivt i samfundet. Som sådan kan vi sige, at målsætningen udtrykker en overordnet individualiseringsforståelse i en moderne verden. Hvad den derimod ser ud til at mangle, er en præcisering af, at individualiseringen kun bliver til individualisering, hvis den fungerer socialt. Udfordringen består i at formulere det reelle individualiseringsperspektiv og ikke at forkorte individualiseringsopfattelsen, eller at gøre den til ideologi.

Ungdomslivet

Hvis vi fokuserer på ungdomslivet eller på, hvorledes ungdomslivet forstås, så optræder der også problemer. Ungdomslivet kan bredest set fremstilles som sammensat af forskellige

Ungdomslivets perspektiver

arenaer, inden for hvilke de unge bevæger sig. Her befinder de sig imellem en barndom og et voksenliv. Men spørgsmålet om, hvorledes vi "politisk" ser på ungdomslivet er ikke uvæsentligt.

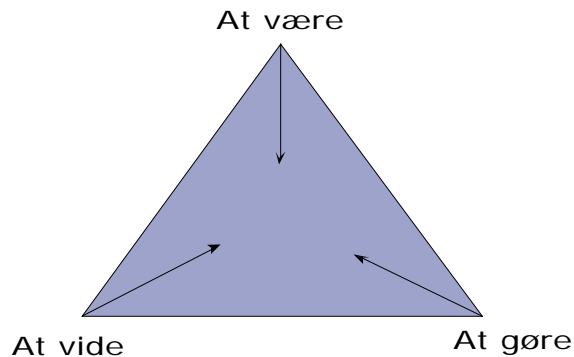
På den ene side har det altid været god latin, at se ungdom som en overgang mellem barn og voksen, vi kan kalde det transitionsperspektivet. I dette perspektiv er unge "umodne" "uvidende" etc., ja grovest fremstillet så kan ungdom ses som en sygdom, som forskellige agenter kan tage sig af. Dette perspektiv ser ud til at være til stede i mange af ungdomspolitikens indsatspunkter. Det andet perspektiv handler om at være opmærksom på, at ungdomslivet også indeholder kvaliteter. Der er tale om, at unge igennem brugen af ungdomslivet udvikler både autonomi og kvaliteter for ungdomslivet. Den situation, som vi befinder os i i dag er, at ungdomslivet ikke blot udvikles og bestemmes af skolelivet. Ungdomslivet har fået en omfattende styrke, men derfor også en samtidig selvstændighed. Ungdomslivet kan være blevet så populært, at unge ikke ønsker at forlade det uden en god betaling. Ungdomslivet kan derfor miste sit "transitionsperspektiv" både som den enkeltes og som en bred ungdomsbetingelse. Ungdomslivet kan få et indirekte forhold til voksenlivet. Også dette syn på ungdomslivet er til stede i ungdomspolitikens forslagskatalog.

I denne situation opstår der en ny problematik, som tegner den ungdomspolitiske udfordring. Det bliver opgaven at sikre, at de ting, som der foregår i ungdomslivet, at de kompetencer, som knytter sig til at fungere i ungdomslivet også bliver brugbare i arbejds- eller voksenlivet. Dette er en meget svær, og udfordrende situation.

Kompetencen

Det andet bærende udviklingsperspektiv, som gør sig gældende i dag er kravet om kompetence. Nu har mennesker selvfølgelig altid skullet være kompetente til at klare de forskellige opgaver, som de stod over for, men før i tiden var det tydeligt, at kompetencen fulgte med den viden, som man fik i sin individualisering eller uddannelse. Hvis vi tegner en enkel "udviklingstrekanter" kan vi sige, at der er tre centrale hjørner i en udvikling.

Udviklingsperspektiver

Man skal "være", dvs. have en identitet og selvopfattelse, man skal vide, dvs. have kundskaber og man skal gøre, dvs. være i stand til at løse de opgaver, som man stilles over for. Historisk kan vi se, at de forskellige hjørner har haft forskellig vægt og betydning. I det borgerlige samfund før forrige århundredskifte var "at være" det samme som dannelse. Dannelsen gav den sociale og klasse-mæssige identitet, som sikrede en et job. Efter århundredskiftet blev "at vide" dimensionen væsentlig. Det blev uddannelsen, noget som alle dygtige børn og unge kunne erhverve sig som blev central. Uddannelsen blev vejen til det

voksne liv. Skolen har da også netop søgt at forene disse to dimensioner for herved at sikre, at uddannelsen førte til job. På den måde ser derfor mange også kompetence til at gøre noget, som det man får i skolen.

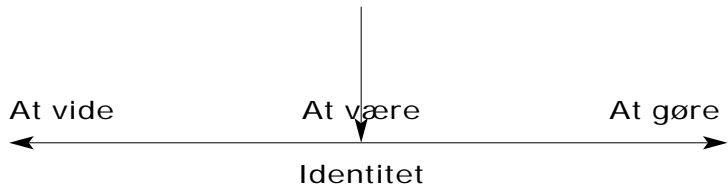
I dag ser sagen imidlertid lidt mere kompliceret ud. Vi kan sige, at i dag er det ikke så vigtigt, hvor man kommer fra (social klasse) eller hvilken uddannelse (faguddannelse), som man har. Det vigtigste er, at man er i stand til at gøre noget, at kunne klare de opgaver, som man stilles over for. Men for at klare opgaver er det vigtigt både at have viden og kundskaber og en selvforståelse eller identitet. Men det at kunne gøre noget, at være kompetent til at klare (arbejds-)opgaver er blevet det centrale og det følger ikke nødvendigvis de uddannelsesmæssige resultater.

At gøre, eller at have kompetence er blevet det hjørne af modellen, som tæller mest. På den anden side er der også sket nogle ændringer. Dannelse eller social identitet er ikke længere et klasse-mæssigt spørgsmål. Social identitet er blevet til individuel identitet. I dag er det identitetens spørgsmål om, hvorledes den enkeltes selvforståelse ser ud, som er blevet afgørende. I skolen og uddannelserne står kampen mellem faglige krav og de studerendes personligheds- eller identitetsudvikling. Som mange ser det, så trænger man efter de mange år i skolen til et personlighedsudviklende højskoleophold. Selv om det kan være svært at forestille sig, hvorledes man kan undgå at udvikle "sig selv" i skolen, så findes der en opfattelse af, at der eksisterer en modsætning mellem skolens faglighed og personens selvudvikling.

Individualisering og kompetence

Hvis vi imidlertid sammenholder de to udfordringer, individualisering og kompetence, så ser det ud til, at vi rammer et af ungdomspolitikens problemer. Det vi oplever er, at "udviklingstrekanten" falder sammen, og at individualiseringen ses som det eneste mål. Individualiseringen skal formidle imellem viden og kompetence. Rent praktisk betyder det, at kompeten-

Den flade udviklingsmodel

ce ikke opleves som en udfordring for individet, men blot det individet opnår enten ved at lære noget i skolen eller ved at “blive sig selv”. Herved falder “kravene fra verden og det voksne liv” ud af ungdomsudviklingsforståelsen. Ungdomspolitikken kan derfor let komme til at fokusere på, at unges udvikling handler om at støtte de unges moderne individualisering som en form for “personlig” eller “privat” udvikling. I stedet for at se individualiseringen i forhold til, hvad den skal være en individualisering for i verden, så bliver opgaven at sikre individualiseringen ved at fremme personlige perspektiver og ønsker. Dette er også, hvad der ofte sker i ungdomspolitikken. På den ene side opstilles individualiseringsmål og på den anden side spørges de unge, hvad de kunne tænke sig. Ungdomslivets udfordringer som knyttet til dets del i samfundsudviklingens modsætninger forsvinder.

Hvis vi nu ser individualisering, kompetence og ungdomslivet sammen, så er vi i stand til i hvert fald at stille visse spørgsmål, som en ungdomspolitik skal være “svar på”:

Hvordan sikrer vi “moderne individualisering” uden at falde tilbage på tanken om maksimal og individualistisk individualisering, og hvordan sikrer vi en individualisering hvor kompetencerne, som personlige redskaber, er samfundsmæssige kompetencer samtidig med, at ungdomslivet i stigende omfang er blevet autonomt. Eller som jeg udtrykte det i starten, hvorledes kan en ungdomspolitik sikre individuelle udviklingsforløb, som tilsigter at forbinde samfundsmæssig hensigtsmæssig integration og individuel tilfredsstillende tilværelse.

Hvis vi ser på uddannelsespolitikken og spørger, hvorledes den kan blive til en ungdomspolitik kunne sagen se sådan ud:

Uddannelsespolitikken er fanget i et dilemma. Den vil jo altid se maksimal uddannelse som sit eget systems succes. Dette problem var tydeligt i dette århundredes uddannelsesmodel, som især bragte de højt uddannede forældres børn frem til de "højere uddannelser". Reformen i 1970, som satte lighed gennem uddannelse på programmet brød med den sociale uretfærdighed i skolesystemet for i stedet at skabe en individuel retfærdighed. Den sociale baggrunds betydning skulle brydes, og de flittige, kloge eller dygtige børn skulle have uddannelsen. Men stadig var der tale om en mere eller mindre vellykket eller gennemført uddannelsespolitik, som netop som ungdomspolitik stod med store svagheder. Mens de kloge og dygtige børn fik det hele, så kom de dumme eller døvne børn ingen steder hen.

I udspillet fra 97 lægges der vægt på at sikre "Uddannelse Til Alle". Dette projekt er om muligt mere sympatisk. Det lægger op til, at uddannelse ikke skal ses som enstrengt. Alle skal have uddannelse, men ikke nødvendigvis af samme slags. Der skal sikres flere veje igennem uddannelsessystemet, således at unge med god grund kan søge efter kompetencer, som de kan tilegne sig. Vanskeligheden med at gennemføre dette projekt knytter sig jo både til uddannelsernes samfundsmæssige konsekvenser og vurderinger, men også til det øvrige uddannelsessystems hierarki og samfundsmæssige status og muligheder. De unge forlader ikke det traditionelle gymnasium fordi de i en individualiseret verden må sikre sig selv mest muligt. Og gymnasiet (og hf) giver stadig flest muligheder siden hen. UTA modellens succes står og falder jo nok med at alle ungdomsudannelserne samles i de samme institutioner.

Hvis vi imidlertid skal prøve at se på spørgsmål og svar for ungdomslivet, så er der ikke tvivl om, at etableringen af moderne kompetence handler om at underordne "at være" og "at vide" dimensionerne under "at gøre" dimensionen. Altså at

opbygge sider af et ungdomsliv, som ikke sætter skolernes og uddannelsesinstitutionernes læringsstof som mål, men ser dem som middel.

Dette er faktisk forsøgt i den frie ungdomsuddannelse (fuu). Og selv om de selvfølgelig også har uløste udfordringer og kun ses som et middel for særlige grupper af unge, så indeholder de perspektiver, som kunne være vigtige at trække frem for at forme en ungdomspolitik og herved at gøre uddannelsespolitikken til en ungdomspolitik.

I den frie ungdomsuddannelse arbejder man med at etablere en plan for den enkelte unge, som er en "samfundsmæssig kompetenceplan". Dette er det nye. Som andre planer kan de individuelle planer selvfølgelig være sammenfaldende og muliggøre fælles undervisningsforløb, men tanken er, at den enkeltes mulige kompetenceperspektiv bliver udviklet i forhold til de forskellige samfundsmæssige kompetencekrav. At "at gøre" er perspektivet for opbygningen af både "at vide" og "at være" perspektiver i unges udvikling.

Den moderne uddannelsespolitik, in casu den frie ungdomsuddannelse, indeholder derfor elementer, som kan etablere en ungdomspolitik, hvis den kan finde sine fødder i individualiserings- og kompetencepørgsmalet. Og den peger på, at "vejledning" i bred forstand bliver central. Ungdomspolitikken skal etablere veje for unge og vejlede dem til at bruge dem. Men det kræver, at individualiseringen i sin moderne form er forstået. Formålet med ungdomspolitikken er ikke at sikre individualisering, men en individualisering, som muliggør, at de unge kan blive samfundsmæssige deltagere. I praksis kræver det en anderledes og bedre rådgivning. Det drejer sig ikke kun om at finde unges tilfredshedsparametre, at få de unge til at gøre det, de har lyst til. Vejene for de unge skal ikke bestemmes ud fra personlige ønsker, men ud fra kompetencekrav. Det er denne kobling som er central. Og den findes kun, hvis ungdomspolitikken kan udstikke klarere ungdomspolitiske retningslinier.

En tidssvarende ungdomspolitik

Af Jimmie Gade Nielsen,
Udviklings- og Formidlingscenter for Socialt Arbejde med Unge

Udgangspunktet for en ungdomspolitik

En ungdomspolitik bør altid tage udgangspunkt i lokale forhold og i de særlige problemstillinger og indsatsområder, der har relevans for unge i den enkelte kommune eller det enkelte lokalområde. Det er lokalt i kommunerne, at konkretiseringerne af centrale (ministerielle) målsætninger for indsatsen på ungeområdet skal ske. Selvom vægtninger af temaer og indsatser vil være forskellige afhængigt af behovene hos de unge i de enkelte kommuner, er der dog også en række væsentlige *procesmæssige forhold* og temaer, som bør være elementer i enhver kommunes ungdomspolitik. Det er procesmæssige forhold, som skal sikre, at den formulerede ungdomspolitik bliver et brugbart og handlingsorienteret *arbejdsredskab*, hvor *de ungdomspolitiske indsatsområder* løbende kan justeres og dermed til enhver tid netop være tidssvarende. Det er bl.a. væsentligt, at en kommunal ungdomspolitik indeholder retningslinier og målsætninger, der sikrer, at de unges udsagn og skiftende behov til enhver tid får indflydelse på og er udgangspunktet for valgene af de konkrete ungdomspolitiske indsatsområder, der løbende er fokus på i den enkelte kommune.

Erfaringerne fra kommunerne viser, at især tre procesmæssige forhold er væsentlige at styrke og udvikle, hvis den kommunale ungdomspolitiks indsatsområder løbende skal kunne justeres i forhold til de unges aktuelle behov og dermed være tidssvarende. Det er derfor også tre procesmæssige forhold, som alle bør indgå som temaer i en ungdomspolitik. Disse forhold er sikring og styrkelse af:

- De unges mulighed for medindflydelse
- Det tværfaglige samarbejde
- Erfaringsformidling til de lokale politikere - synliggørelse.

Hvis en ungdomspolitik skal være tidssvarende, bør den ikke alene indeholde langsigtede visioner og aktuelle målsætninger for indsatsen på ungeområdet, men bør også indeholde retningslinier for, *hvordan* man procesmæssigt vil sikre, at nye aktuelle problemstillinger og indsatsområder løbende kan være fokus i ungdomspolitikken.

Et konkret eksempel kunne være en kommune, hvor man i et lokalområde gennem en periode har observeret et stigende antal af unge, som ikke benytter sig af kommunens organiserede fritidstilbud, men i stedet opholder sig på gader og andre af lokalområdets offentlige arealer i størstedelen af deres fritid. Politiet melder om en stigning i antallet af hærværksanmeldelser fra lokalområdet, og beboerforeningsformændene har fået en del henvendelser fra beboere i området, som føler sig utrygge og chikaneret ved de unges opførsel.

Når der opstår en situation som den ovenstående, bør ungdomspolitikken være det handleredskab, som sikrer, at de observerede ændringer af behov og ønsker blandt dele af kommunens unge hurtigt fører til, at der i både ord og handling arbejdes på at tilgodese disse enten i allerede eksisterende tilbud eller evt. i nye indsatser eller tilbud. En kommunal ungdomspolitik bør indeholde retningslinier for, hvordan og hvem der opsøger og tager kontakter med de unge, og hvordan man kan inddrage de unge i en udvikling af de kommunale fritidstilbud, sådan at de også kan rumme den aktuelle gruppes ønsker og behov. Ungdomspolitikken skal også indeholde retningslinier for, hvordan forskellige institutioner, forvaltninger, projekter m.m. kan udvikle det tværfaglige- og tværsektorielle samarbejde for at skabe de bedste og mest kvalificerede tilbud til den ungegruppe, som netop i den aktuelle situation har behov for et anderledes eller et nyt tilbud.

Mange kommuner har på baggrund af ministerielle puljer og igangsatte udviklingsprojekter gennem en årrække gjort sig lærerige erfaringer omkring en styrkelse af den kommunale indsats på ungeområdet. Det gælder bl.a. projekter og udvik-

lingsforsøg igangsæt på baggrund af Undervisningsministeriets Ungdomskommuneforsøg, By- og Boligministeriets Byudvalgsmidler og Kvarterløftsprojekter, Socialministeriets Klub-, SIBU-, OPS-, DASK-, Storby- og FAK-puljer, Kulturministeriets puljemidler (Kulturens Børn), Indenrigsministeriets puljer målrettet flygtninge og indvandrere, Sundhedsstyrelsens Alkoholpulje, midler fra Det Kriminalpræventive Råd samt Finansministeriets Tips- og lottomidler.

I mange kommuner er pulje- og projektmidlerne anvendt i en opstartsfasen til formuleringen af en egentlig ungdomspolitik eller til projektførelse, hvor erfaringerne er blevet anvendt til en styrkelse af en allerede formuleret ungdomspolitik.

Erfaringerne fra disse kommuner er, at effekten har været størst og forankringen af projekterfaringerne tydeligst i de kommuner, hvor ungdomspolitikken ikke alene indeholder beskrivelser og formuleringer af konkrete målsætninger og indsatser på ungeområdet, men også retningslinier for procesmæssige tiltag, som på sigt kan sikre en løbende fornyelse og kvalificering af ungdomspolitikken, sådan at indholdet og målsætningerne løbende stemmer overens med de unges aktuelle ønsker og behov.

De unges mulighed for medindflydelse

Formålet med overhovedet at formulere en ungdomspolitik har i mange kommuner været, at "inddrage de unge i beslutningsprocesserne samt at udvikle de kommunale tilbud, sådan at de svarer til de unges behov".

Skal en ungdomspolitik leve op til målsætningen om at inddrage de unge i beslutningsprocesserne, bør en tidssvarende ungdomspolitik indeholde retningslinier for, *hvordan* og omkring hvilke forhold kommunen vil sikre de unge mulighed for medindflydelse.

I de kommuner, hvor ungdomspolitikken ikke indeholder sådanne rammer og retningslinier, har de unge i mange tilfæl-

de oplevet deres mulighed for medindflydelse som diffus. Samtidig har de unge en oplevelse af, at deres mulighed for medindflydelse heller ikke har været reel. Hvis ungdomspolitikken hverken har beskrevet rammerne for de unges medindflydelse, eller hvordan den skal praktiseres, kan de unge opleve det som om, at politikerne og/eller forvaltningen til enhver tid har mulighed for at tilsidesætte deres beslutninger uden en egentlig dialog med de unge.

Medindflydelse til unge er en udviklingsproces – både for de unge, for forvaltningen og for politikerne, og det er af væsentlig betydning, at kommunerne tager højde for dette i formuleringen af deres ungdomspolitik.

Arbejdet med at inddrage unge i de lokale beslutningsprocedurer har fungeret bedst i de kommuner, hvor man fra forvaltningens side målrettet og bevidst har påtaget sig ansvaret for at støtte de unge, sådan at de unge løbende har kunnet udvikle deres handlekompetencer i forbindelse med deltagelsen i de lokale beslutningsprocedurer. Nogle kommuner har gode resultater med at ansætte en kontaktperson eller en ungdomskonsulent, hvis opgave først og fremmest er at hjælpe de unge med at etablere ungdomsråd eller på andre måder organisere en dialogform mellem de unge, de lokale politikere og forvaltningen. Kontaktpersonens eller ungdomskonsulentens rolle er desuden at give de unge den nødvendige indsigt i de forhold eller områder, der skal træffes beslutninger om, sådan at de unge har et reelt grundlag at træffe beslutninger på.

I de kommuner, hvor forvaltningen ikke har påtaget sig et sådant ansvar for at støtte og informere de unge, oplever de unge ofte ikke "systemets" hensigter og erklæringer om medindflydelse som reelle, og de unge har i de fleste tilfælde meget hurtigt mistet interessen for at deltage i de lokale beslutningsprocedurer.

Det er vigtigt, at kommunerne er opmærksomme på, at *alle* unge skal have mulighed for medindflydelse. Unge har ofte

forskellige erfaringer og dermed forskellige forudsætninger for at deltage i beslutningsprocesser. Det er derfor væsentligt, at forvaltningen er opmærksom på, at nogle grupper af unge kan have mere brug for støtte og motivation end andre. Det er de kommunale forvaltningers ansvar, at f.eks. socialt sårbare eller truede grupper af unge gives en særlig støtte, sådan at også disse unge har en reel mulighed for deltagelse i beslutningsprocesserne.

En tidssvarende ungdomspolitik bør derfor indeholde retningslinier for, hvordan kommunen vil arbejde for, alle unge får muligheden for medindflydelse på hvilke aktuelle tilbud og aktiviteter, der skal etableres for (og af) unge i kommunen.

De fleste kommuner oplever, at der ofte er en meget energisk, men lille gruppe af unge, som gerne vil lægge et stort stykke praktisk arbejde i f.eks. et ungdomsråd eller i at tydeliggøre de unges interesser over for de kommunale politikere. Erfaringerne fra kommunerne er dog, at denne gruppe af unge i perioder kan finde det meget svært og tidskrævende at motivere andre unge til at deltage i arbejdet eller at informere andre unge om deres arbejde i f.eks. et ungdomsråd. Forvaltningerne må derfor være opmærksomme på, at de unge får den nødvendige støtte og hjælp til at styrke ung-til-ung-formidlingen, sådan at en bred gruppe af unge i kommunen får mulighed for at præge ungdomsrådets indstillinger og dermed ungdomspolitikens temaer og indsatsområder.

At give unge medindflydelse er også en udviklingsproces for de kommunale forvaltninger og politikere, hvor det kan være nødvendigt at bryde med tidligere rutiner og traditioner for at imødekomme de unges ønsker både omkring indsatsens indhold og karakter, men også mht. måden der træffes beslutninger på. Kommunerne oplever f.eks. ofte, at de unge stiller krav om kortere afstand mellem ord og handling.

At formulere en tidssvarende ungdomspolitik handler derfor i høj grad om at gear de lokale politikere, forvaltningen og de

faglige medarbejdere, som i deres daglige arbejde har kontakt med unge, til både at motivere og støtte de unge, når de kommer med deres krav, frustrationer, forslag, ønsker, skuffelser osv. At give de unge reel medindflydelse kræver ofte, at "systemet" bryder med tidligere rutiner og udvikler nye metoder, hvor dialogen med de unge, og viljen til at afgive magt og/eller kompetence er centrale elementer.

Det tværfaglige samarbejde

Erfaringerne fra landets kommuner er, at det tværfaglige og det tværsektorielle samarbejde har en meget væsentlig betydning for en ungdomspolitik anvendelighed, og for hvorvidt dens målsætninger bliver omsat i reelle handlinger. Samtidig er det tværfaglige og/eller det tværsektorielle samarbejde dog ofte også en af de væsentligste barrierer, når man i en kommune vil formulere en overordnet og sammenhængende ungdomspolitik.

At det tværfaglige og det tværsektorielle samarbejde tilskrives så stor en betydning i formuleringen af en ungdomspolitik skyldes to forhold.

For det første skal samarbejdet sikre, at der bliver tale om en samlet og overordnet ungdomspolitik, hvilket indebærer, at både social-, kultur-, skole- og sundhedsforvaltningen (evt. flere) bliver involveret i arbejdet.

En tidssvarende ungdomspolitik bør indeholde tiltag, der sikrer en koordinering og gensidig erfaringsudveksling mellem de forskellige tilbud til unge i en kommune, sådan at flere tilbud og institutioner ikke tilbyder det samme, men derimod har forskelligt indhold. I mange kommuner viser det sig faktisk, at de unge ofte synes, at der er tilbud nok, men at tilbuddene ofte er for ensartede. Meget tyder på, at det i mange kommuner ikke er flere tilbud, men derimod andre og forskellige tilbud, der er behov for.

Et øget tværfagligt samarbejde vil kunne sikre, at tilbudene til

unge i en kommune kan blive konstruktive samarbejdspartnere med varierede tilbud til forskellige målgrupper fremfor at konkurrere om den samme gruppe af unge. Det vil have den effekt, at flere unge vil føle, at der også er et tilbud, som tilgodeser netop deres behov og interesser.

Erfaringerne i mange kommuner er, at et sådant samarbejde på tværs af de forskellige forvaltninger og på tværs af faggrupper og institutioner er utrolig kvalificerende for indsatsen på ungeområdet, men samtidig en proces, som kræver stor overvindelse og nedbrydelse af myter og kulturforskelle. Det er en udviklingsproces, som tager tid (ofte flere år), men når det lykkes, er effekten til gengæld også mærkbar.

For det andet skal det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde sikre, at alle forvaltninger og faggrupper, som arbejder med unge i en kommune, har og føler et ejerskab i forhold til den lokale ungdomspolitik. Samarbejdet skal være med til at sikre, at de ungdomspolitiske målsætninger som formuleres i ungdomspolitikken, i videst muligt omfang omsættes til handling til gavn for de unge. Det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde bør allerede etableres, når processen med at formulere en ungdomspolitik igangsættes i en kommune. En tidssvarende ungdomspolitik bør dog også indeholde retningslinier for, hvordan man fremover har tænkt sig at sikre en fortsat styrkelse af samarbejdet på ungeområdet i kommunen. Ungdomspolitikken bør bl.a. indeholde retningslinier for samarbejdets form, formidling af informationer, placering af ansvaret for udviklingen af de tværfaglige samarbejdsrelationer, oplæg til f.eks. samarbejdskurser og proces-supervision.

Nogle af de områder, hvor det f.eks. har vist sig nødvendigt og kvalificerende at etablere et samarbejde på tværs af forvaltninger, har været det tværgående samarbejde mellem forskellige typer af vejlednings- og rådgivningstilbud til unge og samarbejdet mellem ungdomsklubberne og socialforvaltningen i forhold til socialt udstødte eller sårbare grupper af unge.

Mange af de udviklings- og forsøgsprojekter, som har været sat i værk gennem en årrække i kommunerne, har haft problematikken omkring det tværfaglige eller/og det tværsektorielle samarbejde tæt inde på livet. Samarbejdet (eller manglen på samme) har bl.a. haft stor betydning for, om projekterfaringerne efter projektperiodens udløb kunne implementeres og dermed gjort anvendelige i den fortsatte indsats på ugeområdet i kommunen.

De faglige medarbejders interesse og motivation for at deltage aktivt i formuleringen af en kommunal ungdomspolitik afhænger ofte af, i hvor høj grad de har deltaget i og føler, at de har været involveret i projekternes løbende udvikling og i de faglige diskussioner omkring projektets form, mål, metoder osv. Hvis de faglige medarbejdere føler, at de har haft et ejerskab og et ansvar i forhold til projektindsatsen og projektresultaterne, så er de ofte også villige til at yde en indsats i forhold til formuleringen af en ungdomspolitik. Fælles deltagelse i udviklingsprojekterne skaber ofte en forståelse for nødvendigheden af en sammenhængende og overordnet ungdomspolitik og gensidig respekt for hinandens faglige styrker.

Erfaringsformidling til de lokale politikere - synliggørelse

På samme måde som medarbejderne, er det også væsentligt, at de lokale politikere føler et ejerskab i forhold til den lokale ungdomspolitik. Når ungdomspolitikens fokus og indsatsområder løbende skal tages op til revision, er det nødvendigt, at erfaringer og evt. problemstillinger i den til en hver tid igangværende indsats og praksis synliggøres og formidles til de lokale politikere. Dette skal sikre, at politikerne har det nødvendige grundlag for at kunne træffe beslutninger vedrørende evt. nødvendige justeringer i den lokale ungdomspolitik.

Den politiske bevågenhed i forhold til ungdomsområdet er størst i de kommuner, hvor institutioner og andre tilbud til unge har beskrevet en fast procedure for synliggørelse og formidling af deres erfaringer. Der kan f.eks. være tale om synlig-

gørelse af indsatsens effekt, iagttagelser af nye aktuelle behov og problemstillinger hos forskellige ungdomsgrupper i kommunen osv.

En tidssvarende ungdomspolitik bør derfor indeholde retningslinier for, hvordan arbejdet med og for unge synliggøres for og formidles til lokale politikere og andre borgere i kommunen.

I mange af de kommuner, som gennem de seneste år har gennemført udviklings- og forsøgsprojekter på ungeområdet, har synliggørelsen af projekterfaringerne overfor de lokale politikere ikke været et fast element i projektforløbet. Det har i nogle tilfælde betydet, at de ofte meget spændende og lærerige projekterfaringer ikke i tilstrækkelig grad er blevet anvendt som input og baggrund for politikernes visioner og målsætninger for den fremtidige indsats på ungeområdet i kommunerne.

Udfordringer for unge i nutidens samfund

Øget fokus på de unges personlige kvalifikationer
Arbejdsmarkedet stiller i dag ikke alene krav til de unges faglige kvalifikationer, men i stigende grad også til deres personlige kvalifikationer såsom at kunne indgå i dialog med kolleger og samarbejdspartnere, at kunne løse konflikter, at kunne argumentere for sine synspunkter osv.

Disse personlige kvalifikationer er også væsentlige kompetencer i de unges uddannelses- og fritidsliv i samværet med kammerater, familie, i ungdomsklubben, i skolen osv.

Når det er væsentligt at arbejde med *udviklingen af* unges medbestemmelse og medindflydelse, er det derfor ikke alene for at kvalificere tilbudene eller indsatsen ved at lade indholdet svare til de unges ønsker og behov. Formålet er i lige så høj grad at skabe nogle rammer, hvor de unge har mulighed for at udvikle personlige handlekompetencer og kvalifikationer som demokratisk forståelse, dialog, konfliktløsning osv.

Udviklingen af unges medbestemmelse har derfor betydning ikke alene for tilbudenes kvalitet, men har desuden en mere langsigtet og fundamental betydning for den enkelte unges evne til at kunne indgå i sociale relationer med andre og få et hverdagsliv, som den unge i høj grad selv er med til at præge og forme som aktiv deltager fremfor som passiv iagttagere.

I tilrettelæggelsen af f.eks. fritidstilbud til unge, er det derfor vigtigt, at de ikke organiseres som "købmandstilbud" med et bredt udbud af allerede planlagte og tilrettelagte aktiviteter.

Fritidstilbudene (f.eks. ungdomsklubberne og ungdomsskolerne) bør i stedet fremstå som en ramme, indenfor hvilken de unge har mulighed for i dialog og forhandling med deres kammerater og medarbejderne selv at skabe og tilrettelægge aktiviteter. Det er væsentligt for de unge i dag, at tilbudene netop indeholder muligheden for, at de kan udvikle nogle personlige handlekompetencer, og at medarbejdere er parate og istand til at kunne give dem den nødvendige vejledning og støtte hertil. Derfor er deltagelsen i tilrettelæggelsesprocessen mindst lige så vigtig for de unge som selve aktiviteten (produktet).

Det er et yderst vigtigt signal fra de unge, når f.eks. flere og flere institutioner og kommuner erfarer, at de unge ikke vil nøjes med at stemme om forskellige forslag og idéer, men at det er væsentligt for dem, at beslutningerne træffes efter grundig samtale og dialog.

Det er desuden tankevækkende og relevant at bemærke, at nogle ungdomsklubber har erfaret, at de unge, og ikke mindst unge med etniske baggrund, oplever et øget selvværd og personlig udvikling, når disse klubber har arbejdet målrettet med udviklingen af unges medbestemmelse.

Øget fokus på de individuelle valg

De unges liv er i dag præget af en hverdag med flere og flere muligheder, hvor den unges liv i stigende grad bestemmes og formes på baggrund af den unges individuelle valg, og i min-

dre og mindre grad af traditioner og ydre omstændigheder. Det gælder i valg af uddannelse, job, kammeratskabsgrupper, idrætstilbud, klubtilbud osv. Det er derfor af væsentlig betydning, at man i ungdomsklubberne, på ungdomsskolerne, på skolerne, på døgninstitutionerne, i idrætsforeningerne osv. arbejder bevidst med udviklingen af de unges medbestemmelse. Det er medarbejdernes opgave at støtte og vejlede de unge, sådan at de unge tilegner sig de værktøjer og handlekompetencer, der er nødvendige for, at de bliver istand til at kunne vælge blandt det stigende antal muligheder. Hvis ikke de unge tilegner sig disse kompetencer, kan konsekvensen blive, at de mange muligheder netop ikke fremstår som et gode men derimod som en barriere, med risiko for manglende selvværd og manglende sociale netværk til følge, og i sidste instans risiko for udstødelse af de sociale fællesskaber.

En af konsekvenserne af de øgede krav om individuelle valg er, at den enkelte unge ofte føler, at ansvaret for de enkelte valg netop er den unges alene, fordi der ofte ikke er nogle traditioner eller andre ydre omstændigheder at lægge ansvaret for valgene over på. Det spiller ingen rolle, når valget viser sig at være det rigtige, men kan være svært at bære alene, hvis den unge i et tilfælde fejler og træffer et forkert valg.

Derfor er det væsentligt, at en ungdomspolitik bl.a. sikrer, at der i en kommune er kvalificerede rådgivnings- og vejledningstilbud til rådighed for de unge, hvor de bl.a. kan få hjælp til løsning af familiære, personlige, kulturelle, uddannelsesmæssige eller arbejdsmæssige problemer.

Flere spørgeskemaundersøgelser blandt unge i landets kommuner indenfor de seneste par år har vist, at op til 10% af en ungdomsårgang ofte føler sig alene uden hverken nære kammerater eller voksne, som de kan tale eller være fortrolige med. Sådanne problemstillinger bør en tidssvarende ungdomspolitik forholde sig konstruktivt til. Undersøgelser i kommunerne viser også, at de unge efterlyser en samling af eller en styrket

koordinering mellem de forskellige rådgivnings- og vejledningstilbud til unge i en kommune.

Faren for marginalisering og udstødelse

I sin yderste konsekvens kan manglende støtte til at udvikle de nødvendige handlekompetencer betyde, at de unge udstødes af kammeratsskabsgruppen. Effekten kan være, at sådanne unge, som er udstødt og marginaliseret i forhold til fællesskabet i skolen, ungdomsklubben, idrætsforeningen osv., danner deres egne subkulturer, som i særlig grelle tilfælde kan være præget af afmagt, intolerance og aggressioner over for det omgivende lokalsamfund og dets beboere. På grund af de svigt og afvisninger, som disse unge har mødt i familien, skolen, ungdomsklubben, døgninstitutionen og/eller socialforvaltningen, danner de deres egne subkulturer, for herigennem at bibeholde blot en smule selvværd og selvrespekt.

En tidssvarende ungdomspolitik bør indeholde muligheden for forebyggende tiltag og indsatser, der sikrer, at grupper af socialt truede eller belastede unge kan få den nødvendige støtte. Det vil ofte i en kortere eller længere periode kræve en særlig indsats og særlige ressourcer for at undgå, at disse unge bliver direkte udstødt af de sociale fællesskaber og netværk, som de stadig er en del af.

Litteratur

Kommunernes Ungdomspolitik, af Jimmie Gade Nielsen, Udviklings- og Formidlingscenter for Socialt arbejde med Unge 1995.

Klar til medbestemmelse, af Helle Stenum og Jimmie Gade Nielsen, Socialministeriet og Undervisningsministeriet 1997.

Projekt De Vilde Unge, af Esther Malmborg og Jimmie Gade Nielsen, Udviklings- og Formidlingscenter for Socialt Arbejde med Unge og Københavns Kommune, 1999.

Den centrale ungdomspolitik i år 2000

Dansk Ungdoms Fællesråds kommentarer

Den overordnede målsætning for regeringens seneste ungdomspolitik, der blev formuleret i 1997, lød: "Alle unge skal have mulighed for en indholdsrig ungdom, der kvalificerer til en selvstændig og perspektivrig tilværelse med aktiv deltagelse i samfundsudviklingen." Det er en målsætning, som på mange områder har spillet godt sammen med de tiltag, der er taget i de seneste år. Og det er en målsætning, som også angiver en fornuftig kurs for de kommende års ungdomspolitik.

Det er imidlertid afgørende at gøre sig klart, at en progressiv ungdomspolitik hele tiden må udvikles – alene af den grund at ungdomsgruppen hele tiden udvikler sig. Selv om den overordnede målsætning stadig er brugbar og relevant, kan der derfor være god grund til at kigge nærmere på de enkelte områder, som blev formuleret for tre år siden, og give nogle strømpe på, i hvilken retning ungdomspolitikken bør udvikles i de kommende år.

Unge har i dag flere ressourcer end nogensinde før. Det giver et meget bredt spænd af muligheder i den fremtidige ungdomspolitik, og det betyder samtidig, at der kan opnås væsentlige fordele ved at inddrage unge aktivt i formuleringen og gennemførelsen af ungdomspolitikken.

Ungdomspolitik er en fortløbende proces, som aldrig afsluttes eller færdiggøres. I det følgende gives indenfor de ti temaer, som ungdomspolitikken fra 1997 indeholdt, nogle bud på, i hvilken retning de kommende års udvikling kan og skal gå.

1. Indflydelse og ansvar til alle unge

Unge opfattelse af demokratiet er under forandring. Forskere peger på, at unge anno 2000 i stigende grad sætter spørgsmål ved nogle af de vilkår, som den nuværende demokratiske styre-

form er bygget op om, bl.a. det repræsentative demokrati. Der er derfor som aldrig før behov for at fokusere på unges deltagelse i demokratiet, og de strukturer som demokratiet er bygget op om.

Men at sikre at unge tilegner sig demokratiet som styreform og livsform, kræver andet og mere end at skabe de nødvendige strukturer, der formelt set sikrer unge indflydelse og medbestemmelse på eksempelvis skole eller uddannelse. Lovforslaget om det repræsentative demokrati i uddannelsessystemet er et vigtigt skridt i forhold til at sikre elever og studerende den formelle indflydelse på deres skolegang eller uddannelse.

Hvis unge skal have demokratiet helt ind under huden, er det nødvendigt, at de oplever og deltager i demokratiets praksis i deres hverdag, bl.a. i undervisningen. Der er behov for større fokus på unges adgang til medindflydelse på undervisningen, og at demokrati som metode implementeres i uddannelsen.

De foreløbige erfaringer fra ungdomskommuneforsøget viser, at der er talrige måder, hvorpå unge kan få indflydelse på deres hverdag og det lokalområde, som de er en del af - og at unge er interesseret i at tage udfordringen op - hvis indflydelsen er reel! Også blandt kommuner udenfor forsøget er der flere eksempler på, at unge inddrages bl.a. i forhold til udformning af lokale ungdomspolitikker.

Der bør derfor fra regeringens side tages skridt til, at samtlige kommuner bliver forpligtet til at sikre unge indflydelse på deres lokale samfund. Af hensyn til lokale forskelle vil det være ønskeligt med en rammelov, hvorefter kommunerne selv - i samarbejde med de unge - kan tilrettelægge, hvordan strukturen omkring unges medindflydelse skal udformes.

2. Uddannelse til alle unge

Der er på uddannelsesområdet taget en række skridt de senere år, der skal sikre at regeringens mål om uddannelse til alle unge nås. På nuværende tidspunkt er det 83% af en årgang,

der gennemfører en ungdomsuddannelse, så der er stadig en stor gruppe unge, der falder igennem uddannelsessystemet.

Frafaldet på ungdomsuddannelserne, særligt på de erhvervsfaglige ungdomsuddannelser, er fortsat stort. De 12%, der falder fra en erhvervsfaglig uddannelse uden at komme i gang med en anden uddannelse, bør være genstand for stor opmærksomhed. Der er i øjeblikket ingen systematisk opfølgning på disse unge, og ofte hankes der først op i dem, når de som 18-årige er berettiget til kontanthjælp, og skal deltage i aktivering.

Der er derfor behov for, at man lokalt styrker samarbejdet mellem kommunerne og ungdomsuddannelserne med henblik på at få koordineret indsatsen, så unge der stopper på en ungdomsuddannelse, hurtigst muligt får målrettet erhvervs- og uddannelsesvejledning, og kommer i gang igen.

Erhvervsuddannelsesreformen er udtryk for en nødvendig fornyelse og styrkelse af denne del af uddannelsessystemet. Skal reformen virke efter hensigten og udvikle sig til et attraktivt alternativ til de unge, som ikke er minded for det almene gymnasium, er det dog helt afgørende at problemerne med manglende praktikpladser løses. Antallet af unge, der manglede praktikplads i 1999 var det højeste i 5 år. Dertil kommer, at der fortsat er et stort frafald i praktikken.

3. Fuld beskæftigelse til alle unge

Det generelle opsving på arbejdsmarkedet igennem 90'erne er i høj grad også kommet de unge til gode. Den officielle arbejdsmarkedsstatistik viser således, at ungdomsarbejdsløsheden i øjeblikket er så godt som afskaffet. Det betyder dog ikke, at alle unge får en plads på arbejdsmarkedet. Der er stadig for mange, der falder igennem uddannelsessystemet, og netop i en situation med generel mangel på unge, bliver det særdeles personligt belastende ikke at være efterspurgt.

Samtidig betyder manglen på unge, at unges syn på og krav til arbejdsmarkedet også ændrer sig. Der stilles derfor helt andre

krav til såvel uddannelsesinstitutioner som arbejdsgivere, hvis de fortsat skal kunne tiltrække unge. I sidste ende risikerer man at ende op med markante ubalancer mellem de krav, som samfundet stiller til fremtidens arbejdsstyrke, og de prioriteringer i arbejdslivet, som unge har. Dette ses f.eks. allerede i dag ved, at dele af plejesektoren har særdeles svært ved at tiltrække unge, selv om behovet for arbejdskraft er stigende på dette område.

Afskaffelsen af ungdomsarbejdsløsheden bør derfor ikke betyde, at vi fjerner fokus fra relationen mellem arbejdsmarkedet og ungdommen. Det er fortsat lige vigtigt at følge dette område nøje, således at fremtidige problemer kan forstås og afhjælpes.

4. Internationale kvalifikationer

Størstedelen af ungdommen har taget internationaliseringen til sig som en mulighed og en udfordring. Men for de dårligst stillede unge kan den øgede integration med udlandet fortsat virke som en trussel. Derfor er det afgørende, at de offentligt iværksatte udvekslingsprogrammer – f.eks. i EU-regi – i særlig grad retter fokus mod de dårligst stillede unge.

Det betyder f.eks., at gruppevis udvekslinger skal prioriteres højere end individuelle, idet der herved skabes mulighed for, at ressourcestærke og -svage unge kan mødes og bruge hinanden også i en international sammenhæng. En gruppevis udveksling kan med fordel ske gennem skoler, klubber og foreninger. Samtidig bør målsætningerne for de offentligt iværksatte udvekslinger udvides til andet og mere end kun uddannelses- og arbejdsmarkedsmæssige kvalifikationer – også emner som kulturel forståelse og unges deltagelse i beslutningsprocesser bør indgå i prioriteringen. I den forbindelse er det væsentligt at være opmærksom på, at de folkelige udvekslingsorganisationer besidder stor erfaring og kompetence indenfor disse områder, og at samarbejde med disse organisationer kan være værdifuldt for udvikling af udvekslingsprogrammerne i denne retning.

Som en del af internationaliseringen bør der også arbejdes med udveksling af erfaringer og sammenligninger mellem Danmark og udlandet. Det er vigtigt at skabe et overblik over, hvor danske unge er fint med i forhold til det fremtidige internationale samfund, og hvor vi halter bagefter, så der er behov for en øget indsats. Ikke kun på de "hårde" faglige kvalifikationer men også på "bløde" områder, som i stadigt stigende grad vil komme i centrum i fremtiden.

5. Ung adgang til IT

I nutidens og fremtidens samfund handler analfabetisme ikke blot om manglende evne til at læse, skrive og regne, men er også tæt knyttet til at kunne udnytte mulighederne i informations- og kommunikationsteknologien.

Udfordringen handler om at sikre alle børn og unge adgang til IT og at stimulere og kvalificere brugen af IT. I den forbindelse står folkeskolen centralt – specielt for de børn og unge der ikke har adgang til IT i hjemmet, og børn og unge der ikke naturligt selv tænder computeren.

For at minimere en teknologisk skævvridning blandt børn og unge er det vigtigt, at der fortsat investeres i både hardware og software på skolerne. Ligeledes skal tilgængeligheden til computere, Internet etc. forbedres både i og efter skoletiden, så det tilgodeser elever uden hjemme-pc, hvis ikke disse kan tilbydes bærbare computere.

I bestræbelserne på at gøre IT til en naturlig del af børn og unges hverdag må integrationen af IT i undervisningen kvalificeres og accelereres. Dette gælder både i forhold til undervisning i brug af IT og IT som værktøj i undervisningen. Derfor skal der udvikles redskaber og metoder til lærerne i den daglige undervisning blandt andet med det formål at inspirere og stimulere elever med ringe IT-kendskab. Eksempelvis bør der tages højde for drenge og pigers forskellige tilgang til IT.

Ligeledes bør der fokuseres på de flere og flere ressourcer børn

og unge besidder på IT-området. Således kan dele af undervisningen eller pasningen af IT-lokaler udenfor skoletiden varetages af de IT-stærke grupper.

6. Styrket vejledning og rådgivning

Den kulturelle frisættelse i samfundet, som er skabt igennem de seneste årtier, betyder blandt andet, at nutidens unge træffer deres uddannelsesvalg efter andre kriterier end tidligere. Afgørende for de unges valg af uddannelse i dag er i høj grad, hvor interessant og attraktiv den enkelte uddannelse tager sig ud. Valget er i mindre grad end tidligere betinget af fremtidige beskæftigelsesmuligheder indenfor det enkelte fag, og er desuden kun i ringe grad betinget af ens sociale tilhørsforhold. For mange er det at vælge uddannelse derfor særdeles vanskeligt, hvilket den fortsat høje af unge som vælger 10. klasse formodentlig er et udtryk for.

Samtidig hermed betyder de stadig flere individualiserede uddannelsesmuligheder, at der er behov for en kvalificeret, koordineret og synlig vejledningsindsats, der dels skal støtte unge i deres uddannelsesvalg – dels skal være med til at følge de unge løbende i deres uddannelse, og endelig tilbyde de der falder fra ungdomsuddannelserne vejledning med det samme.

Det første initiativ i denne sammenhæng bør være etablering af en egentlig vejlederuddannelse. Dernæst bør der tages initiativer, der kan sikre koordinering af vejledningen mellem f.eks. folkeskolen og ungdomsuddannelserne, og mellem ungdomsuddannelserne, kommunerne og AF.

Koordineringen mellem de enkelte vejledningsansvarlige institutioner kan med fordel ske i kommunale vejledningsenheder, hvor også vejledningen af unge kontanthjælpsmodtagere kan finde sted. Oprettelse af kommunale vejledningsenheder vil desuden bidrage til at gøre vejledningen mere synlig for den enkelte unge.

Også de gode erfaringer, man i mange kommuner har gjort sig

med ung til ung vejledning, bør inddrages i en fremtidig styrket vejledning og rådgivning. Ung til ung princippet har givet mange positive resultater både i forhold til erhvervs- og uddannelsesvejledningen og i spørgsmål af mere personlig karakter. Dette skyldes i høj grad, at ung til ung vejlederne kender problemstillingerne fra deres egen hverdag, at de dermed er tættere på dem, der søger vejledning, og på de unges sprog. Også i forbindelse med den nødvendige forebyggelse af unges forbrug af for eksempel ecstasy og alkohol vil ung til ung vejledning være en mulighed.

7. Fodfæste i tilværelsen

Når unge mangler fodfæste i tilværelsen, er det ofte et resultat af en lang række komplekse årsager, som f.eks. social arv, den enkeltes personlige ressourcer, strukturelle barrierer i forhold til uddannelse og arbejde, samt en utilstrækkelig indsats fra samfundets side i forhold til at forebygge marginalisering af disse unge.

Ensomhed blandt unge er et nyere, men ikke særligt synligt symptom på, hvordan en gruppe unge reagerer på manglende fodfæste i tilværelsen. Problematikken omkring de ensomme unge bør henlede opmærksomheden på, at de unge som har de største personlige og sociale problemer ikke nødvendigvis er dem, der er mest synlige udadtil. Og netop i forhold til en gruppe unge, der reagerer indad, som tilfældet er med de ensomme unge, er det nødvendigt, at man lokalt prioriterer en målrettet opsøgende indsats, og at man fra statslig side er parat til at understøtte denne indsats økonomisk.

Regeringens kommende indsats mod utilpassede unge udtrykker en tankegang, hvor det er den enkelte unge, som er utilpasset i forhold til de samfundsmæssige strukturer, som vedkommende forventes at gøre brug af for at skaffe sig fodfæste i tilværelsen. Konsekvensen af dette signal indebærer en mulig stigmatisering af denne gruppe. En indsats mod udsatte unge, bør naturligvis udtrykke et reelt ønske om at fjerne de barrierer for unges deltagelse i samfundslivet, som fortsat eksisterer

bl.a. for gruppen af unge med anden etnisk baggrund. For eksempel bør et initiativ i denne retning tage hånd om, at det for denne gruppe er langt vanskeligere at få en praktikplads, end tilfældet er for danske unge.

Et muligt spor i forhold til at skaffe udsatte unge fodfæste i tilværelsen er fortsat at udbygge de ordninger, hvorefter de unge tilbydes en stabil voksenkontakt, som kompensation for manglende forældrestøtte. Disse ordninger findes nu indenfor bl.a. servicelovens rammer, hvorefter unge kan tilbydes en voksenkontaktperson. Også forsøgene forud for erhvervsuddannelsesreformen viser, at den ny kontaktlærerordning har positiv betydning for den enkelte unge. Et muligt sted at udbygge ordningen er indenfor praktikområdet, hvor en særligt tilknyttet medarbejder på den enkelte virksomhed evt. kunne være med til at mindske antallet af unge, som ophæver praktikaftalen.

Nyere erfaringer viser desuden, at udsatte unges deltagelse i kulturelle aktiviteter kan være med til at forebygge marginalisering af denne gruppe, idet den kulturelle udfoldelse gør det muligt at opbygge personlige, demokratiske og kulturelle kompetencer, samtidig med at den unges selvværd styrkes. Så indenfor dette felt ligger der altså nye, spændende muligheder for forebyggelse, der formodentlig vil virke langt mindre stemplende for den enkelte unge, end gængse socialpædagogiske initiativer har en tendens til.

8. Velfungerende boligområder

Trods erklærede målsætninger om at give unge en god start, når de flytter hjemmefra, kan det stadig konstateres, at udbuddet af ungdomsboliger ikke står mål med efterspørgslen. Manglen på almenyttige boliger, ungdomsboliger og kollegieværelser ses eksempelvis tydeligt hvert år på boligkøen op til studiestart på de videregående uddannelser, og ved at flere forældre er nødt til at købe andels- eller ejerlejligheder til deres børn, der er under uddannelse.

Disse tendenser kan man frygte vil blive forstærket, når der de kommende år skal optages op mod 35.000 flere på de videregående uddannelser. Ligeledes kan der forudses betydelige problemer med boliger til unge uddannelsessøgende i de byer, der skal huse kommende centre for videregående uddannelser.

Derfor må en sammenhængende ungdomspolitik indeholde en boligvurdering i forbindelse med oprettelse af nye uddannelsespladser og -institutioner. Byer med ønske om at få flere uddannelsespladser må dokumentere, at de kan huse flere uddannelsessøgende. En sådan boligvurdering skal blandt andet dokumentere, at boligerne kan betales af en SU, og at de har en geografisk placering, der er attraktiv både hvad angår uddannelsesstedet og lokalsamfundet. I forbindelse med en sådan boligvurdering vil det være naturligt samtidig at vurdere kvaliteten af både de eksisterende og de kommende ungdomsboliger, så der generelt sikres en høj kvalitet i ungdomsboligmassen, så den modsvarer de krav, unge stiller i dag, og ikke dem de stillede for 10-20 år siden. Ellers risikerer kommunerne, at boligmulighederne ikke udnyttes eller fraflyttes hurtigt på grund af kvalitet, pris og placering.

I bestræbelserne på at sikre boligtilbud til unge må man i kommunerne aktivt synliggøre de steder, hvor man som ung kan søge bolig og overveje at samle rådgivning om boliger og boliganvisning ét sted. Derudover må man lokalt vurdere muligheden for at gøre den tilgængelige boligmasse mere fleksibel. Eksempelvis må ældreboliger kunne skifte status til ungdomsboliger, og familieboliger skal kunne lejes ud til bofællesskaber. Derudover har forsøg vist, at man ved at sammentænke boliganvisning, boligernes størrelse og pris kan få unge uddannelsessøgende ind i belastede bomiljøer med mere velfungerende boligområder til følge.

9. Kulturel mangfoldighed

Gruppen af unge i nutidens Danmark er så mangfoldig som aldrig før. Ikke mindst har ungdomsgruppen aldrig tidligere været så sammensat kulturelt og etnisk set, som tilfældet er i

dag. Det er derfor vigtigt, at unge ikke opfattes som en enhedskultur, men at der tværtimod i tilrettelæggelsen af ungdomspolitikken tages udgangspunkt i en særdeles sammensat kultur.

Unge har krav på at blive opfattet som individer med egne forudsætninger, ønsker og muligheder. Dette er en vigtigt at nævne - ikke mindst i forhold til de unge i samfundet, som har anden etnisk oprindelse. I forhold til denne gruppe af unge er der en stigende tendens til, at gruppen stigmatiseres som utilpassede, kriminalitetstruede etc. Dette er en uheldig tendens, som kan medføre yderligere marginalisering af unge med etnisk baggrund.

Som det er gældende for den øvrige del af ungdomsgruppen, gælder det også for de etniske unge, at størstedelen besidder mange ressourcer og kompetencer, som det er helt afgørende at udnytte i et nuværende og kommende internationaliseret samfund, hvor repræsentationen af mange nationaliteter er en særdeles værdifuld ressource.

I forlængelse heraf er der et oprigtigt behov for at kultur og etnicitet opfattes som en ressource, og ikke anses for at være en blokering i forhold til integration i samfundet. At være i besiddelse af en kulturel identitet som er intakt, er ikke ensbetydende med, at man som immigrant undlader at tage del i samfundslivet i øvrigt. Når unge med etnisk baggrund finder sammen i kulturelle enheder, og f.eks. danner egne foreninger, bør det derfor respekteres som væsentligt for den enkelte, og desuden som et bidrag til et mangfoldigt samfund. Udfordringen er herefter at skabe interessefællesskaber mellem de etniske unges egne foreninger og netværk og de tilsvarende danske unges organisationer.

10. Viden om unge

Vores vidensgrundlag for at træffe ungdomspolitiske beslutninger er fortsat for dårligt. Der mangler indsamling og koordinering af såvel danske som udenlandske forskningsresultater, og

der mangler en formidling af den eksisterende viden til beslutningstagerne. Det er på denne baggrund, at DUF i samarbejde med en række interessenter - herunder Undervisningsministeriet - valgte at starte Center For Ungdomsforskning (CeFU) i starten af 2000.

Kvalitativ ungdomsforskning er en måde at lade de unge komme til orde på, som ellers ikke føler sig motiverede til at deltage i den offentlige debat. Derfor er en gennemtænkt ungdomsforskning et vigtigt supplement til den direkte inddragelse af unge i de samfundsmæssige beslutninger.

Der bør derfor etableres et egentligt statsligt ungdomsforskningsprogram, der kan sikre, at ungdomsforskningen prioriteres - også økonomisk. Der eksisterer allerede i dag kvalificerede forskningsmiljøer på området, og mange private virksomheder, fonde mv. har i de senere år udvist stor interesse for ungdomsrelaterede emner, men der mangler i høj grad en offentlig satsning på området.

Den centrale ungdomspolitik i den nære fremtid

Ungdomsgruppens mangfoldighed og foranderlighed kombineret med globaliseringen af samfundsudviklingen er den betydeligste udfordring for den danske ungdomspolitik. Samtidigheden i 'den individualiserede ungdomsgruppe' og 'det globale samfund' stiller i ekstrem grad krav om fleksibilitet og kontinuerlig fornyelse af den ungdomspolitiske indsats.

Det gælder både der, hvor det er unges eget ansvar for egen hverdag, der er i centrum, og hvor det er de samfundsmæssige forhold, der fastsætter rammen om unges liv. Det centrale spørgsmål er, hvordan ungdomspolitikken sikrer alle unge en tilstrækkelig individuel manøvredegygtighed og plads i forhold til sig selv og det omgivende samfund.

I den henseende er regeringens overordnede målsætning ligeså relevant, som da den blev formuleret, men en systematisk evaluering, opfølgning og justering af de konkrete indsatser er

påkrævet. Ovenfor er der påpeget nogle muligheder for at forny ungdomspolitikken på kort sigt. Men ungdomspolitikken står også overfor at få efterret fundamenteret med fokus på unges forankring i samfundsfællesskabet, gensidig integration og påvirkning mellem samfund og grupper af unge og demokratiudvikling med afsæt i en fragmenteret ungdomskultur.

Udfordringer til ungdomspolitikken

af Jørgen Brems, Udviklingscenteret for folkeoplysning og voksenundervisning

Udfordringer til - og fra de unge

En række udviklingstendenser i samfundet udgør gensidige udfordringer for og mellem de unge og det øvrige samfund, "de voksne". Samfundet udfordrer og stiller krav til de unge - og de unge udgør en udfordring for det øvrige samfund. Det kan være udgangspunkt for en meget konstruktiv proces, hvis ungdomspolitikken - nationalt og lokalt - giver de unge og de voksne muligheder for at møde udfordringerne.

Samfundets udvikling i retning af et **videnssamfund** stiller stort set ufravigelige krav om, at alle skal klædes på uddannelsesmæssigt til at kunne leve af viden i hidtil uset omfang. Det er en stor udfordring for eksempel for grupper af unge, der - som man siger - gør mere indtryk på skolen end skolen gør på dem. Det er samtidig en voldsom udfordring for samfundet, der må sikre, at "skolen" og hele uddannelsessystemet faktisk er anvendeligt for alle unge - og for voksne hele livet iøvrigt. Udfordringerne kan bruges konstruktivt, hvis samfundet evner at indrette uddannelserne, så de unges ressourcer fremkaldes - og hvis de unge vil medvirke og involvere sig i processen.

Der er brug for **nye former for demokrati og medbestemmelse**. Samfundets demokratiske institutioner - politiske partier, foreninger - oplever svigtende tilslutning, ikke mindst fra unge. De unge "gider ikke møder og dagsordener og flertalsafgørelser". Samtidig er de unge stærkt optaget af medbestemmelse og demokrati. De vil selv. De er optaget af en anden form for demokrati end det repræsentative, flertalsstyrede demokrati. Det er nødvendigt, at de unges engagement bringes i spil i det store og det lille demokrati - nødvendigt for samfundet fordi det skal bruge de unges engagement - og nødvendigt for de unge fordi de skal have deres egen form for indflydelse på samfundet.

Et nyt forhold mellem individ/gruppe/samfund: Nutidens unge betegnes ofte som stærkt individorienterede - solidaritet siges for dem at være et meget fremmed fremmedord. Men det er ikke hele historien. Der er nok nærmere tale om, at de unge ikke føler sig hjemme i de massebevægelser, der bevægede verden i tidligere tider. De har - naturligt nok - et andet billede af sig selv og deres relationer til grupper og samfund. Klassesamfundets enkle model er ikke nem at genkende i dagens Danmark. Grænser og skel går nu ganske anderledes mellem mennesker.

Ungdomspolitikken må bygge på en ny forståelse af forholdet individ/gruppe/samfund.

Det skal ungdomspolitikken

Ungdomspolitikken er et selvstændigt politikområde - det er vigtigt for det politiske system at have en markant profil over for de unge ligesom det har over for andre store og vigtige grupper i samfundet.

Ungdomspolitikken er samtidig stærkt forbundet med og integreret i andre politikområder - uddannelsespolitik, arbejdsmarkedspolitik, kulturpolitik o.s.v. Der er en snæver sammenhæng mellem de mere alment orienterede politikker og ungdomspolitikken.

Ungdomspolitikken som den formuleres på landsplan af regering og Folketing sætter mål for rammer og vilkår, der nationalt, lokalt og institutionelt skal være omkring vigtige aspekter af ungdomslivet, og den anviser metoder og midler, der kan eller skal bringes i anvendelse for at nå målene. Store dele af ungdomspolitikken formuleres, udformes og virker lokalt - i kommuner og på institutioner.

I ungdomspolitikken mødes de "voksne" og de "unge", og ungdomspolitikken skal rumme signaler om rolle- og ansvarsfordelingen i det samspil, der skal være omkring ungdomspolitikens praktiske udformning.

Ungdomspolitikens indhold

Ungdomspolitikken skal indholdsmæssigt dække de vigtige sider af ungdomslivet: Uddannelse, arbejde, levevilkår, fritidsaktiviteter og medbestemmelse. (I det følgende er der i teksten indsat ungdomspolitiske "meldinger" fra de unge på forskellige områder, som Udviklingscenteret for folkeoplysning og voksenundervisning har beskæftiget sig med.)

Unge bud på en ny ungdomspolitik

I 1995 gennemførte Udviklingscenteret for Undervisningsministeriet en såkaldt "postkortundersøgelse" og en spørgeskemaundersøgelse med temaet "Unge bud på en ny ungdomspolitik".

Resultaterne af de to undersøgelser blev fremlagt på Undervisningsministeriets ungdomspolitiske konference i efteråret 1995.

I "Postkortundersøgelsen", hvor de unge skulle anføre tre emner, som for dem var de vigtigste i en ny ungdomspolitik, fremkom denne prioriterede emneliste:

Emne	Procent
Økonomi (SU, skat, unges økonomi, transport)	22
Uddannelse (adgangsbegrænsning, skolefag, karakterer)	21
Misbrug, sociale problemer (kriminalitet, narko, vold, alkohol)	14
Medbestemmelse (lytte til unge, ungdomsråd, oplysning om unge)	11
Beskæftigelse (arbejdsløshed, vejledning, unge iværksættere)	10
Fritid, kultur og samvær (fritidsaktiviteter, samvær, familie)	5
"Udsatte" grupper (racisme, unge med særlige behov)	5
Bolig	4
Krig og fred (militær, værnepligt, våben)	2
Miljø	2
Sex og samliv (gratis prævention, abort, aids, kærlighed)	2
Andet	3

I alt 751 skoler, klasser eller grupper indsendte postkort og gav 2310 bud på emner i en ny ungdomspolitik. (Kilde: "Unge bud på en ny ungdomspolitik". Notat fra Udviklingscenteret for folkeplysning og voksenundervisning 1995.)

Ungdomskommuneforsøg (1998-2000)

Forsøgene med ungdomskommuner er et led i regeringens nuværende ungdomspolitik. En række kommuner modtager efter ansøgning i årene 1998-2000 tilskud til lokale ungdomspolitiske satsninger inden for et eller flere af de ti områder, der er udpeget i regeringens overordnede ungdomspolitik.

De projekter, kommunerne har søgt tilskud til, fordeler sig således på en "top-ti-liste" over de ti mål:

1. Indflydelse og ansvar:	15
2. Viden om unge:	6
3. Fodfæste i tilværelsen:	6
4. Internationale kvalifikationer:	4
5. Ung adgang til informationsteknologi:	4
6. Kulturel mangfoldighed:	3
7. Uddannelse til alle unge:	2
8. Styrket vejledning og rådgivning:	2
9. Fuld beskæftigelse til unge:	2
10. Velfungerende boligområder:	1

Note: De enkelte kommuner har flere projekter.

Uddannelse og arbejde er utvivlsomt områder, som både unge og voksne stiller helt centralt i ungdomspolitikken. De udgør afgørende vigtige aspekter af de unges liv og rummer langsigtede perspektiver for den enkelte. I et samfundsmæssigt perspektiv er de også af afgørende betydning - de er forudsætningen for opretholdelse og fortsat udvikling af produktion og velfærd. Uddannelsespolitikken - både den "store", der handler om uddannelsesstrukturer og -systemer, der lægger rammer for den enkeltes færd gennem uddannelserne og den "lille",

som regulerer arbejdet i den enkelte skoleklasse - må holde sig i stadig bevægelse for at være i passende takt med såvel samfundsmæssige krav og de unges behov, ønsker og krav.

Uddannelse til alle unge, UTA (1995-1998)

Projektet "Uddannelse til alle", der blev gennemført 1995-1997, var et omfattende forskningsprojekt, der sigtede på at belyse hvordan de forskellige dele af ungdomsuddannelserne fungerer i forhold til de unge og at kortlægge mulighederne for uddannelser på nye områder.

En meget stor del af de unge tager uddannelserne som de er. Men både fra dem, der gennemfører uddannelserne, og blandt dem, der ikke gør det, er der råd at hente for uddannelsespolitikere og -planlæggere. Den afsluttende rapport fra UTA-projektet, "Veje til forbedring og fornyelse af ungdomsuddannelserne" (AKF og Udviklingscenteret for folkeoplysning og voksenundervisning, 1998) udpeger en række områder: Vejledningen både ved afslutningen af grundskolen og i ungdomsuddannelserne, muligheder for en praktisk tilgang til uddannelserne, udvikling af pædagogikken, elevindflydelse på undervisningen og udvikling af aktiviteter, som engagerer eleverne i et socialt udviklende miljø.

Hvad virker?

Uddannelsespolitikken - og ikke mindst den del af den, der sigter på at skabe forudsætninger for at alle unge gennemfører kompetencegivende uddannelse - er et centralt element i ungdomspolitikken. Derom er der bred enighed blandt unge og voksne. I temahæftet "Hvad virker?" (Undervisningsministeriet 1999), der er udarbejdet i forbindelse med undervisningsministerens Sorø-konference om "Rummelighed i uddannelsessystemet", udtrækkes erfaringer og resultater af evalueringer af uddannelses- og aktiveringsmæssige initiativer i forbindelse med ungdomsud-

fortsættes

dannelserne. Temahæftet indeholder en opregning af en række områder, hvor der er behov for ny viden. Her diskuteres blandt andet: Vejledning, spørgsmål om hvordan det går unge i tidsrummet efter et givet forløb, forskellige læringsmiljøer og deres samspil med de unge og demokratisering og medbestemmelse.

Unge *levvilkår* må også have en central placering i ungdomspolitikken. Mange unge stiller - som alle andre i nutidens velstandssamfund - temmelig store krav til deres levvilkår. Krav som i mange tilfælde for unge indebærer "dobbeltjobbing" (uddannelse og fritidsarbejde af betydeligt omfang), som ikke er let at opbygge igennem uddannelsessystemet. De unges besvarelser i "Postkortundersøgelsen", som er gengivet ovenfor, placerer "økonomi" på en klar førsteplads i de unges prioritering af ungdomspolitiske temaer.

Fritid og kulturel udfoldelse er vigtige sider af unges liv. Unge i nutidens samfund er tilsyneladende langt mindre tilbøjelige end unge var tidligere til at bruge de traditionelle rammer - foreningerne - som udgangspunkt og ramme for deres fritidsaktiviteter og kulturelle udfoldelser. Mange initiativer på forskellige områder handler om nye organiseringsformer på dette område. Det er vigtigt, at ungdomspolitikken - ikke mindst lokalt - giver muligheder for de unge for at udforske nye former og rammer - som det også sker i forbindelse med forsøgene med lokale ungdomspuljer og ungdomskommuneforsøgene.

Forsøg med kommunale ungdomspuljer (1997-1998)

I 1997 og 1998 gennemførte en snes kommuner forsøg med ungdomspuljer. Kommunernes folkeoplysningsudvalg afsatte midler til puljer, som de unge skulle administrere og som skulle anvendes af unge til projekter for unge. Formålet med forsøgsvirksomheden var dels at indhente erfaringer med unges arbejde med en sådan pulje (herunder samspillet mellem unge og voksne), dels at kanalisere nogle af folkeoplysningens tilskud, som ellers i alt væsentligt går til de unge, der er organiseret i foreninger m.v., til de grupper, der vælger ikke at deltage i det organiserede fritidsliv. ("Lokale ungdomspuljer. - Erfaringer fra et to-årigt forsøg". Udvikingscenteret for folkeoplysning og voksenundervisning 1999.)

Medbestemmelse/medindflydelse er et vigtigt tema i mange sammenhænge. Både i uddannelsessystemet og i andre nære forhold omkring de unge er medbestemmelse et centralt element i diskussioner og debatter: De unge stiller krav om medindflydelse. Som nævnt ovenfor er der tillige et samfundsmæssigt aspekt af temaet: Samfundets institutioner som for eksempel de politiske partier, fagforeninger o.s.v. har brug for, at de unge engagerer sig i dem. Mange ungdomspolitiske bestræbelser handler om unge-involvering. Det gør for eksempel som det fremgik ovenfor de fleste ungdomskommuneforsøg.

Ungdomspolitikken må have som et centralt element, at unge - og voksne - sammen arbejder med at finde modeller og muligheder for de unges demokratiske medvirken på alle niveauer i samfundet under nye former. Der er brug for at gennemtænke mange vante forestillinger om betingelser og vilkår for medvirken i lyset af unges opfattelse af, hvad der er "demokratisk".

Youth Power - om demokratisk dannelse i ungdomsskolen

Youth Power er et udviklingsprojekt, der gennemføres af Ungdomsskolernes Udviklingscenter, US-centret. Unge og voksne på en række ungdomsskoler og klubber har lokalt eksperimenteret med demokrati, medbestemmelse og medindflydelse og sideløbende deltaget i en række seminarer, der danner rammen om erfaringsudveksling og udvikling af tanker og ideer.

Udviklingsarbejdet dokumenteres i sommeren 2000 i et idékatalog, udarbejdet af de medvirkende skoler, ligesom der vil blive publiceret en ekstern evaluering af projektet.

Metoder

Netop under hensyn til medindflydelsesaspektet er de unges involvering i alle faser af ungdomspolitikken formulerings og praktiske udformning afgørende. De landspolitiske rammer skal derfor give plads til udformningen af de lokale og institutionelle tiltag. Det er ude i lokalsamfundene og i institutionerne (i vid forstand), de unge medvirker og deltager.

De unges involvering og engagement vil som oftest være betinget af, at de i høj grad kan arbejde på deres egne præmisser og med deres egne metoder. Det indebærer også, at de skal arbejde "på eget ansvar".

Denne ansvarliggørelse er et vigtigt mødepunkt mellem unge og voksne, hvor der erfaringsmæssigt er store udfordringer for begge parter. Samspillet mellem unge og voksne er afgørende vigtigt, også når de unge skal selv. At give de unge ansvaret uden selv at løbe fra det kan være en meget vanskelig proces for de voksne.

Kvalitet og organisation i ungdomsskolen

Udviklingsarbejdet Kvalitet og organisation i ungdomsskolen blev gennemført af Ungdomsskolernes Udviklingscenter, US-centret. Den eksterne evaluering er publiceret i "Fremtidens ungdomsskole" (Udviklingscenteret for folkeoplysning og voksenundervisning 1997). Elevdemokratiet var en vigtig del af udviklingsprogrammet, og rapporten indeholder et afsnit om "elevdemokrati set fra de unges perspektiv". I rapporten diskuteres blandt andet forskellige former for elevindflydelse, og det hedder konkluderende: "At arbejde med udgangspunkt i de unges deltagelsespræmisser forudsætter, at ungdomsskolens praksis er åben, opmærksom, bevægelig og fleksibel. De unge skal have adgang til ungdomsskolens forskellige delsammenhænge og have mulighed for at bevæge sig rundt mellem dem, og som nye deltage på sidelinien. (...) De unge skal understøttes i at trække (for dem meningsfulde) forbindelser mellem ungdomsskolens delsammenhænge. Og ligeledes skal der være en udadvendt åbenhed for at understøtte de unge i også at knytte og trække forbindelser til andre (for dem) vigtige ungdomssammenhænge og betingelser uden for ungdomsskolen." (Fremtidens ungdomsskole, side 180f)

De unges ønske eller krav om at kunne arbejde på egne præmisser og med egne metoder indebærer meget ofte, at de vil anvende helt andre organiseringsformer end dem, der ellers anvendes. De bruger ofte meget løsere organiseringer og ønsker tit alene "rammer" for aktivitetsmuligheder, for eksempel musiklokaler eller ungdomshuse. Ungdomspolitikken skal - i hvert fald lokalt - forholde sig aktivt til dette, fordi samfundets normale støttesystemer traditionelt er indrettet på faste organisationsformer som foreninger og lignende og altså udgrænser mange af de aktiviteter, de unge selv ønsker.

Bilag 1:

Målene i regeringens ungdomspolitik (1997)

Overordnet ungdomspolitisk målsætning:

Alle unge skal have mulighed for en indholdsrig ungdom, der kvalificerer til en selvstændig og perspektivrig tilværelse med aktiv deltagelse i samfundsudviklingen.

Regeringens 10 ungdomspolitiske målsætninger

1. Indflydelse og ansvar

“Ungdomspolitikken skal styrke unges forudsætninger for at deltage aktivt i demokratiets udvikling og skabe grundlaget for, at unge får reel medindflydelse og medansvar i anliggender, der vedrører dem.”

2. Uddannelse til alle unge

“Alle unge skal have formelle og reelle muligheder for at gennemføre en ungdomsuddannelse. Det er målet i år 2000, at 90-95% af alle unge gennemfører en ungdomsuddannelse.”

3. Fuld beskæftigelse til unge

“Målet er fuld beskæftigelse til unge i år 2000 (en ungdomsarbejdsløshed på højst 5%).”

4. Internationale kvalifikationer

“Alle unge skal være tilstrækkeligt kvalificerede til at imødekomme de krav og benytte de muligheder, der eksisterer i det internationale samfund.”

5. Ung adgang til informationsteknologi

“Unge skal have muligheder for at tilegne sig grundlæggende kvalifikationer inden for informations- og kommunikationsteknologi, således at de bliver i stand til selvstændigt at tilegne sig ny viden ved hjælp af IT.”

6. Styrket vejledning og rådgivning

“Alle unge skal have adgang til en helhedsorienteret, sammenhængende og overskuelig vejledning og rådgivning.”

7. Fodfæste i tilværelsen

“Alle unge, også de unge der har særlige vanskeligheder, skal have reelle muligheder for at få fodfæste i tilværelsen.”

8. Velfungerende boligområder

“Ungdomspolitikken skal tilstræbe, at unge bor i velfungerende områder med alsidige udfoldelses- og oplevelsesmuligheder.”

9. Kulturel mangfoldighed

“Ungdomspolitikken skal medvirke til at give de unge en viden om deres egen kulturelle baggrund og skal herigennem bidrage til at fremme gensidig forståelse mellem forskellige kulturer.”

10. Viden om unge

“Ungdomspolitikken skal løbende udvikles og fornyes, så den forholder sig til de udfordringer og muligheder, de unge stilles overfor. Ungdomspolitikken må derfor sikre, at der løbende indsamles ny viden om unges livsvilkår og unges synspunkter.”

Bilag 2:

Kommissorium for udvalgsarbejde om en sammenhængende ungdomspolitik

I foråret 1996 fremlagde regeringen sit første oplæg til en sammenhængende ungdomspolitik. Udspillet tager udgangspunkt i, at det er en ungdomspolitik, der omfatter alle unge. Udspillet beskriver en række overordnede målsætninger og initiativer, der skulle sættes i værk eller overvejes sat i værk inden for de involverede ministerområder.

Regeringens Børneudvalg besluttede på møde den 8. januar 1997, at det igangværende arbejde med at formulere en sammenhængende ungdomspolitik blev udskilt fra Det Tværministerielle Børneudvalg, og at arbejdet fremover gennemføres i et nyt tværministerielt embedsmandsudvalg under Undervisningsministeriet.

Undervisningsministeren har givet udvalget følgende opgaver:

Formålet med en ungdomspolitisk indsats er at fremme forudsætningerne for *et godt ungdomsliv med perspektiv for alle unge*.

Udvalgets opgave er løbende at udvikle forslag til ungdomspolitikken samt at følge, dokumentere og evaluere igangsatte initiativer. Forslag til næste konkrete ungdomspolitiske udspil udarbejdes i foråret 1997.

Udvalget har til opgave at afdække problemområder, indsamle dokumentation og foretage analyser. På denne baggrund skal udvalget på tværs af sektorer udarbejde oplæg og skitsere forslag, således at der politisk kan arbejdes hen imod en sammenhængende ungdomspolitik. Det er udvalgets opgave løbende at vurdere og stille forslag til de overordnede målsætninger og initiativer for ungdomspolitikken, så indsatsen tager højde for

ændringer i samfundet og i de unges vilkår, behov og holdninger. Til støtte for løsningen af opgaven kan udvalget indhente særlig sagkundskab.

Udvalget skal arbejde for at sikre en koordinering af den fremtidige ungdomspolitiske indsats på tværs af ministerierne. Udvalget skal ligeledes sikre de unges egen deltagelse i den fremtidige udvikling af ungdomspolitikken sammen med de andre involverede parter.

Det er hensigten, at udvalget med 2 til 3 års mellemrum forbereder en ungdomspolitisk redegørelse, der dels giver en status for de forgangne års ungdomspolitiske arbejde, dels fastlægger regeringens plan for de kommende års indsats.

Udvalget skal bestå af embedsmænd udpeget henholdsvis fra Undervisningsministeriet, Kulturministeriet, Arbejdsministeriet, Finansministeriet, Socialministeriet, Justitsministeriet, By- og Boligministeriet, Indenrigsministeriet og Sundhedsministeriet.

Udvalget kan efter behov tilknytte eksterne repræsentanter som tilforordnede, ligesom udvalget har mulighed for at nedsætte ad hoc grupper suppleret med eksterne deltagere.

Udvalgets formand er Uddannelsesdirektør Roland Svarrer Østerlund, Undervisningsministeriet.

Undervisningsministeriet stiller sekretariat til rådighed.